

ČASOPIS RODOPISNÉ SPOLEČNOSTI ČSL. V PRAZE

Ročník V.

Číslo I.

Ant. Markus:

PROFESOR DIPLOMATIKY, HERALDIKY, ARCHAEOLOGIE A NUMISMATIKY
NA UNIVERSITĚ PRAŽSKÉ

Jan Helbling z Hirzenfeldu.

(1789—1865).

Na počátku roku 1818 objevila se na vývěsných deskách po-
slucháren universitních v Praze velká tištěná oznámení, jimiž
právě ustanovený nový profesor diplomatie a heraldiky, archaeolo-
gie a numismatiky Jan Helbling z Hirzenfeldu zval k svému slav-
nostnímu uvedení v úřad učitele akademické mládeže na 10. hodinu
dopolední dne 17. ledna v kolejí Klementinské. Tím okamžikem
vstoupil na katedru uvedených nauk muž, jenž na tomto místě
zůstal plných dvacítce let. Nastupoval v dobách tuhé reglemen-
tace vysokých škol, a místo svoje opouštěl za poměrů již zcela
změněných. Přežil se ještě za svého aktivního působení, ale jest
postavou zajímavou jak svým rodem, tak i činností učitelskou a
celkovým svérázným, až podivínským vystupováním, což vše jej
učinilo v tehdejší Praze osobnosti značně populární. Jeho podiv-
násteck v přednáškách i životě občanském bylo dlouho pamětníky
vzpomínáno, a není snad od místa, jestliže v časopisu rodopisném
věnujeme trochu místa vypsání rodu i života muže, jenž před sto
lety na universitě Pražské přednášel o heraldice a genealogii.

I.

Jméno Helbling, jindy psáno Hölbling, původně »Hälbling«
— od německého »halb«, — značící drobnou středověkou minci,
která platila půl feniku¹), přichází jako osobní jméno již v 13.
století, a to i v latinské formě »Obolus« nebo »Obulus«²). Již r.
1266 připomíná se Konrád Helbling jako příslušník mocného rytíř-
ského rodu Tyrolského, též v latinisované formě »Obolus de Mayen-
burg.« Z téhož století známé jest jméno rakouského básníka Sieg-

¹⁾ Luschin v. Ebengreuth, *Allg. Münzkunde u. Geldgeschichte* 1904, str.
153, 166. Vybr. čís. 59. — Pierer, *Universal-Lexikon d. Gegenwart.* 1843
XIV. 53.

²⁾ F. A. Gf. v. Brandis, *Des Tirolischen Adlers immergrünendes Ehren-
kränzel...* Botzen, 1678, II. 66.

frieda Helblinga, jemuž se připisuje sbírka časových satirických písni z doby Albrechta I.³). Na Tyrolském sněmu 1361 do matriky zemské zapsán Helbling ze Strassriedu. Z Tyrol rozrodili se Helblingové, kteří byli lenníky Habsburků, do sousedního Švýcarska. Podle svědectví sice pozdějšího, ale jistě opřeného o věrohodnou tradici⁴), sloužili Helblingové svým lenním pánum i říši věrně a poctivě v míru i ve válkách, a jeden z nich padl v krvavé bitvě u Sempachu (sz. od Lucernu), svedené 9. července 1386 mezi vojsky vévody Leopolda VIII. a Švýcarů, kde spolu se samým vévodou zahynul i výkvět celé rakouské šlechty⁵). Důsledek této porážky byl osudný též pro Helblingy: byli ozebračeni a ze Švýcar vypuzeni. Odebrali se do t. zv. rakouských zemí venkovských (vorderösterreichische Länder) a usadili se ve Freiburku Breisgavském (Freiburg i. Br.)⁶), kdež žili ve stavu městském, až v 17. století doznali nového rozmachu a domohli se tak vlivného postavení na tamní universitě i obci, jako žádná jiná rodina té doby. Rozkvět ten započal Janem Kašparem (st.) Helblingem, jenž se narodil ve Freiburku r. 1582 (křtěn 10. června), byl tamže na universitě v 17 letech věku

³⁾ Ottův Slovník Nověčný XI, 46.

⁴⁾ Podle diplomu Ferdinanda III. z roku 1650. Ač údaje o předečích a jejich zásluhách v šlecht. diplomech nutno přijímat s náležitou obezřelostí, netřeba jím v tomto případě odpírat výry, neboť tu není rozporu se zjištěnými faktity.

⁵⁾ Piererův lexikon, XXVIII. 1845, str. 40; Brockhausův Convers. Lexikon, XIII. 1868, str. 565.

⁶⁾ Také jinde arcif se nachází Helblingové. Prof. Jan Helbling, zabývající se genealogií vlastního rodu, zjistil rodinu Helblingů ve Waidhofenu v Rakouských, kdež Jan H. měl několik synů, z nichž jeden — rovněž Jan — byl starostou m. Lince a v testamentem z 18. října 1794 zařízl rodinný peněžní fideikomiss (6.000 zl.) — R. 1680 pochován v Brně 22. května Mat. Helbling, zedník. — V Pasově byl 1770 malířem a starostou města N. Helbling, jenž u sebe hostil řediteli Pražské akademie umění Berglera. Rovněž malířem byl Zikmund Matyáš H., rodil z Olomouce, jenž 1709, 26. května, se ženil ve Vidni (u sv. Stěpána) s Evou Kateřinou Jahnovou a zemřel před r. 1725; tamtéž vdovala se 1733, 27. července, jeho pozůstalá dcera Marie Alžběta za Wolfganga Jiřího Stockera, malíře z Jeselu v Bavorích [Quellen z. Gesch. d. Stadt Wien, 1. Abt., VI. Bd., Wien 1908, č. 7256 a 7505]. Zikmundova vdova znova se provdala 1725, 10. června, za Mik. Kellnera, rovněž malíře [tamže, č. 9268]. V Praze žil také zlatotepec Jan H., jehož žena byla roz. Bergerová, oba pocházeli z Norimberka. Jistý Helbling zemřel 1826 v Altoně a zanechal 2 syny. Pokud tito Helblingové a jiní porůznu se vyskytující jsou téhož původu s Helblingy Freiburskými, nemůžeme posouditi, pravdě nejpodobněji sluší čítati k potomkům staršího nebo mladšího Dr. Jana Kašpara H. z H.: Sebastian a Jiřího Helblinga z Hirzenfeldu, znamenitého přirodopisce 18. století, jenž svými pracemi přispíval také do prvních sborníků král. č. spol. nauk (viz Ottův Sl. N. XI. 46/7), dále Hermana Helblinga z Hirzenfeldu, syna prezidenta Švýcarské zemské rady, jenž poč. 19. stol. sloužil v rakouském vojsku u 6. praporu myslivců v Čáslavi, a Ondřeje z Helblingu, správce dolů v Sedmihradech, jenž r. 1817 provázel císaře Františka II. za jeho návštěvy v tamním území důlním.

immatrikulován, stal se po dvou letech bakalářem svobodných umění a 10. června 1603 magistrem. V Padui nabyl doktorátu mediciny, a když se 1606 vrátil do Freiburku, byl přijat na lékařskou fakultu 1611 jako profesor anatomie a fysiologie; od roku 1616 zasedal jako »secundarius« v universitní radě. Od roku 1620 do r. 1641 byl devětkrát rektorem. V této hodnosti podepsal a zpečetil vedle arcivéody Leopolda, a biskupů z Kostnice a Basileje dne 16. listopadu 1620 listinu o uvedení jesuitů na universitu Freiburskou^{7).} O jeho činnosti vědecké svědčí účetní položka z r. 1612 o nákladech na pitvu (*Anatomie eines Mannes*) a pojednání o nemozech srdce (*Disputatio de affectibus cordis*) z r. 1617. Pro svůj lékařský věhlas stal se prvním osobním lékařem vladaře rakouských zemí venkovských, k nímž patřilo i Breisgavsko, arcivéody Leopolda V. (1586—1632) i jeho choti arcivévodkyně Klaudie z Medici. Zemřel 11. září 1643 úplavicí, jež tehdy řádila ve Freiburku mezi tamní francouzskou posádkou^{8).} Podobizna jeho — olejomalba poprsí — dosud zdobí zasedací síň Freiburské university. Ze tří manželek měl celkem 15 dětí⁹⁾, z nichž — pokud nám známo — vynikli synové Jan Kašpar (ml.) a Jakub Krištof. Tento narodil se ve Freiburku 26. července 1640, oddal se studiu bohosloví, jehož doktorát nabyl, a byl 1664 na kněze vysvěcen. Ztráviv několik let v duchovní správě universitních far, stal se děkanem v Sasbachu, odkudž roku 1671 povolán do Freiburku na universitu za profesora církevní polemiky (*professura controversiarum*). Na krátko odešel na universitu do Kostnice jako profesor nauky biblické, a stolici Písma sv. podržel pak i po svém návratu do Freiburku, kdež dosáhl hodnosti apoštolského notáře a císařského dvorního rady. Úřad rektora zastával v letech 1674—1718 sedmnáctkráte, častěji byl děkanem theologické fakulty. Byl infulovaným opatem kláštera u sv. Ducha de Madosca¹⁰⁾, od roku 1710 pak také ještě děkanem a farářem Freiburským. Dožil se vysokého věku téměř 80 let a čtverého jubilea jako kněz, děkan, doktor i profesor; zemřel 5. září 1719. Ve své závěti z 22. července 1712 Jakub Krištof Helbling z Hirzenfeldu odkázal mnoho peněz zbožným a dobročinným institucím,

⁷⁾ Dr. Heinr. Schreiber, *Geschichte d. Albert - Ludwigs - Universität zu Freiburg i. Breisgau. II.* 1859, str. 403, 468-9.

⁸⁾ Schreiber, l. c. 396. — *Amoenitates literariae Freiburgenses. Auctore Joh. Ant. Rieggero Fosc. I.*, Ulmae, 1775 str. 18 — 21.

⁹⁾ Podle sdělení archivu universitního ve Freiburku z r. 1932 byl Jan Kašpar st. ženat dvakrát a zanechal 14 dětí; kaplan Schwarz při freiburském dómu (Münster) ve své zprávě z 9. února 1813 (rodinný archiv Hellblingů) jmenuje manželky 3 a 15 dětí.

¹⁰⁾ *Amoenitates Freiburgenses*, I. str. 28: *abbas infulatus ad S. Spiritum de Madosca*. — Schreiber l. c. 462: *infulierter Abt des Stifts Madosc in Ungarn*. — Nebylo lze nám zjistit, o které opatství tu běží. V Uhrách osada toho jména není.

mezi jinými též dva tisíce zlatých na stipendium pro studující ze svého příbuzenstva. V jeho závěti jest také akvarelová jeho podobizna, než nevalně zdařilá¹¹⁾.

Nejstarší bratr Jakuba Krištofa, Jan Kašpar ml., narodil se ve Freiburku 15. prosince 1612¹²⁾ a nabyl hodnosti doktora mediciny 21. října 1636. O deset let později přijat na fakultu jako třetí profesor lékařství. Měl přednášeti bezplatně, protože za tehdejších běhů válečných universita neměla prostředků a posluchačů téměř nebylo. Proto také Jan Kašpar ml. vyžádal si na senátu 1647 tříletou dovolenou a přijal místo osobního lékaře u knížete-opata ve Sv. Havlu (S. Gallen). R. 1651 se na universitu vrátil a 10. srpna měl svoji prvnou přednášku, již jako druhý profesor. Ale musil si svoje zajištění v tehdejší tísni vymáhati. 1654 stal se prvním profesorem a rektorát zastával v letech 1652—1668 celkem osmkráte¹³⁾. Mimo své povolání akademického učitele byl také hojně potřebován ve službách císařských a některých knížat italských, a to jak v oblasti říše římsko-německé, tak i v habsburských zemích dědičných. Rovněž byl radoù a osobním lékařem pána rakouských zemí venkovských, arcivévody Ferdinanda Karla (1628—1662). Od bratrance téhož, císaře Ferdinanda III., dosáhl diplomu ze dne 14. dubna 1650¹⁴⁾, jímž znova potvrzen Helblingů starý říšský stav rytířský s predikátem »z Hirzenfeldu«¹⁵⁾, polepšen jejich starý zděděný erb¹⁶⁾ a udělena jim »exemptio fori«, t. j. výsada, že neměli státi k žádnému jinému soudu, než toliko k soudu císařovu.

Profesor Med. Dr. Jan Kašpar ml. Helbling z Hirzenfeldu zemřel náhlou smrtí dne 12. května 1668, sotva 56 let stár. Jeho manželkou byla Veronika Magdalena Lenerová z Freiburku, o jejich dětech však víme toliko, že jedna dcera byla provdána za profesora medicinské fakulty ve Freiburku, Dr. Egermaiera¹⁷⁾ a syn Kristián že se r. 1684 oženil ve Vídni s Annou Terezií, vdovou po poštmistru

¹¹⁾ Schreiber, l. c., str. 442, 459, 461-2.

¹²⁾ Podle cit. zprávy kapl. Schwarze; podle univ. archivu 1614.

¹³⁾ Schreiber l. c. 485-7.

¹⁴⁾ Původní koncept v říšských aktech gratidlní registratury ve Vídni.

¹⁵⁾ Predikát ten původně nepochybně zněl z »Hirschenfeldu«, čemuž by nasvědčoval také jelen (Hirsch) v Helblingovském znaku. Také v konceptu diplomu jednou je výslovne psáno »Hirschenfeld«, jindy Hirtzenfeld, což asi vzniklo ze zámény při rychlém čtení zbežné švabachem napsaného »ſt̄ a za ſt̄j«, a z toho povstalo nejdříve »Hirtzenfeld« a pak »Hirzenfeld«.

¹⁶⁾ Znak Helblingů z r. 1650 jest takto popsán: v modrém štítu dole tříhrbý pahrbek, na němž do prava obrácen, na zadních nohách stojící jelen přirozené barvy s parohy o šesti výběžcích. Na štítu otevřený kolčí helm s přikryvadly na obou stranach červenými a bílými. Klénot: modré barvy polštář se zlatými strápci, na němž zeměkoule (Weltkugel), rozpůlená stříbrným pásem, ve své horní polovině barvy černé, v dolní červené; a na tom stříbrném pruhu černá tečka, znacící poloviční peníz (ein schwarzer Punkt einen Helbling bedeutend).

¹⁷⁾ Schreiber, l. c. II. 488.

Josefově Bonfiglioovi, která r. 1722 zemřela. Kristián ještě r. 1730 měl ve Vídni (Rossau) dům »u černého orla« s hostincem a rozžehnal se s tímto světem o pět let později¹⁸⁾. Z manželství Kristiána vzešlo pět dětí¹⁹⁾, z nichž nejmladší František Augustin (* ve Vídni 27. srpna 1692, † v Lublani 1754) stal se c. k. kameralním kontrolorem. Spravoval vojenské pokladny za tureckých válek pod princem Evženem Savojským od r. 1726/1740 v Srbském Bělehradě, 1741/42 u armády ve Slezsku a 1745/48 v Lublani. V Srbsku stihla jej veliká pohroma: když r. 1738 Bělehrad byl Turky vzat, zachraňoval u vědomí své povinnosti především majetek státu, takže na zabezpečení vlastního jmění ve výši asi 70.000 zlatých již mu nezbýlo času, a pozbyl ho docela²⁰⁾.

Z manželství s dcerou vídeňského magistrálního rady Buhla, Annou Marií, měl dvě dcery a dva syny. Mladší dcera Anna vdala se ve Vídni r. 1769 za Jana Karla Mayera z Graveneggu, pozdějšího vládního radu ve Rjece²¹⁾. Ze synů starší Alexander, narozený 1737 v Bělehradě, stal se legačním radou v Dánsku, kdež i zemřel, kdežto mladší František Zikmund, narozený dne 8. prosince 1754 v Lublani, vyvolil si dráhu vojenskou. Vstoupil r. 1759 do pěšího pluku č. 47 Františka hraběte Kinského, v němž postupoval od kadeta až na setníka. Válečnými útrapami a zraněními bylo otřeseno jeho zdraví, takže se mu mělo dostati lehčí služby. R. 1791 byl proto zaznamenán pro povolání do císařské tělesné gardy (Arcièren-Leibgarde), ale nedošlo k tomu, nýbrž byl upotřebován v místních službách a konečně jmenován velitelem invalidovny v Praze, v kteréžto funkci setrval až do své smrti.

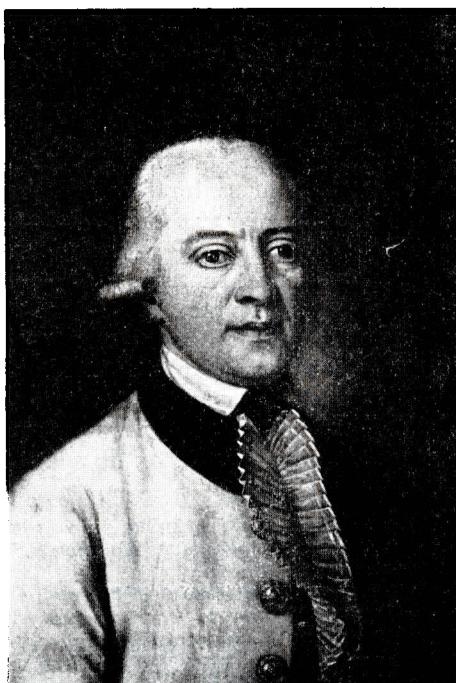
¹⁸⁾ Zemřel r. 1735 »zu Ofen«, čímž miněna asi osada toho jména v Dol. Rakousích; »Ofen« jest také v Rakousich Horních. Sotva sluší zde pod tímto jménem rozuměti uherský Budín.

¹⁹⁾ Dcery: Kateřina, provd. za lékaře Sittara, a Marie Anna provd. za měst. hejtmana Patricha, po té za poručíka Würgera. Ze synů Kristiána byl 1726 zabit »an der Morava« a Jan Ignác (Cyril), nar. ve Vídni, byl solním kontrolorem v Hofu na Moravě a ženil se v Brně 7. října 1725 s vdovou Annou Marii Baffanovaou, z kteréhož manželství vzešla dcera Anna Marie Kateřina (1725) a synové Jan Josef Ignác (1727) a Michael Václav (1728).

²⁰⁾ Císařovna Marie Terezie vydala Františkovi Aug. Helblingovi 8. dubna a 31. července 1754 kalligraficky vypravendá vlastnoručně podepsaná absolvatoria o správném vyúčtování 5.071.193 el. 1 $\frac{1}{6}$ krejcaru, resp. 1.370.223 el. 2 $\frac{1}{5}$ kr. erárních peněz při armádní pokladně, prohlašujíc jej z další odpovědnosti za „quitt, frei, ledig und los“. (Origindály v rod. archivu Helblingů.)

²¹⁾ O stavovských povýšených a znaku rodu „Mayer von und zu Gravenegg“ od r. 1585 – 1850, kdy dosáhli stavu svob. pánu, viz „Die Adels- u. Wappenbriefe des Namens Mayer etc“. Vyd. „Adler“ ve Vídni 1911, str. 30, 36, 43, 58 a 117. — V důsledku zmíněného sňatku Anny H. z H. s Janem Kurlem M. z G. (oddání ve Vídni u Skotů 23. I. 1769) byli Helblingové po vymření rodu Mayerů povoláni k části pozůstalého jmění. Srv. Monatsblatt „Adler“, 1932, č. 619-22.

Když jako nadporučík dlel posádkou v Jáchymově, oženil se tam 27. února 1780 s Marií Barborou, dcerou báňského přísedícího a statkáře Antonína Rosenbauma. Již po roce mu však manželka zemřela, zanechavši dceru Barboru, provdanou později za generála Josefa Hennuy de Hannó (1748–1817). Byv přesazen do Prahy, oženil se tu František Helbling 15. listopadu 1786 po druhé, a to s Josefou, dcerou Pražského měšťana Antonína Pergera, městského radního a ředitele komise sirotčí. Z tohoto manželství narodil se v Praze dne 3. prosince 1789 jediný syn Jan, pozdější profesor na universitě Pražské.

Setník František Helbling z Hirzenfeldu.
1754–1816

Původní olejomalba neznámého malíře v majetku
vrch. odb. rady Dr. Vilibalda Helblinga v Praze.

A narození tohoto syna bylo setníkovi Františkovi Helblingovi podnětem, aby si vymohl potvrzení svého zděděného stavu rytířského, a to tím spíše, že neblahou nehodou pozbyl originálu diplomu s řadou jiných rodinných písemností. I podal dne 19. listopadu 1803 žádost k císaři, v níž uvádí, že původní diplom ze 14. dubna 1650, propůjčený jeho pradědovi Dr. Janu Kašparovi ml. ve Freiburku

na stav rytířský, byl 16. července 1782 v Jáchymově požárem ztráven, a protože by rád svému synovi získal některé stipendium vyhrazené šlechticům, prosí o potvrzení svého starého rytířského stavu tím spíše, že jej k povýšení na šlechtice opravňuje jeho vlastní bezúhonná 34letá vojenská služba. Tuto žádost však dvorská rada již 13. prosince 1803 vrátila s podotknutím, že běží pouze o potvrzení šlechtictví již existujícího, a k tomu že není třeba, než žadati spojenou českou dvorní kancelář za vyhotovení nového diplomu. I podal setník Helbling novou žádost 30. září 1804, žádaje za přiznání stavu rytířského rakouských zemí dědičných, ale císař František resolvoval²²⁾ pouze na nový stav šlechtický s predikátem z Hirzenfeldu. Spojená dvorská kancelář na základě panovníkova rozhodnutí dává 2. dubna 1806 příkaz k vyhotovení diplomu -- ale

Znak Helblingů z Hirzenfeldu
podle diplomu z 8. února 1816.

k tomu nedochází. František Helbling patrně sám vyhotovení diplomu zdržoval, nechť je — u vědomí svého starého stavu rytířského — spokojiti se prostým šlechtictvím novým. Naléhal proto na dvorskou kancelář, aby mu diplom z r. 1650 obnovila — ta to však r. 1815 odmítla s poukazem, že konceptu nelze nalézti, neboť r. 1809 Francouzové říšská akta z Vídni odvezli. I vida léta ubíhati, podal setník Helbling dne 12. března 1815 novou žádost císaři Františku II., na kterou mu bylo uděleno rakouské šlechtictví diplomem datovaným z 8. února 1816. Takřka v poslední chvíli, neboť ještě téhož roku — 11. června, právě den před prvým výročím smrti své

²²⁾ Originalní rozhodnutí ku podivu není datováno!

manželky Josefy — setník František Helbling z Hirzenfeldu zemřel v Karlínské invalidovně. Poslední vůl na úmrtním loži projevenou učinil svou universální dědičkou dceru Josefou Hennuyovou de Hannó, kdežto syn Jan z druhého manželství zdědil po své matce Josefě rodem Pergerové 6052 zlatých 34 krejcarů.

Uvedeným diplomem dostalo se Helblingům místo potvrzení jejich starého říšského stavu rytířského toliko prostého nového rakouského šlechtictví, sice se starým predikátem »z Hirzenfeldu«, ale se znakem úplně novým, od starého naprostě odlišným. Totíž: podlouhlý, dole zakulacený a ve špici vybíhající štit stříbrný, v němž modrá krokev, na níž 3 zlaté růžice se položené spatřují. Kolcí helm s náhrdelníkem a přikrývadly na pravé straně modrými a stříbrnými, na straně levé s modrými a zlatými, nese korunu zlatou, zdobenou 3 pštrosími péry do vnitř zahnutými barvy stříbrné, modré a zlaté²³⁾.
(Pokračování.)

Dr. St. Kekule von Stradonitz:

Jan Kekule ze Stradonic v tureckém zajetí.¹⁾

Od té chvíle, kdy Turci počali pronikati proti západní Evropě, bylo pro dvůr vídeňských Habsburků důležitým příkazem doby, aby s Otomanskou »Vysokou Portou« udržoval styky diplomatické. Císařové »svaté římské říše německého národa« mívali tehdy v Turecku stálého rezidenta, vedle něhož za zvláštními účeli bývali vypravováni ještě »vyslancové« a — běželo-li o záležitosti neobvyčejné důležitosti — v případě potřeby posílan byl i velvyslanec, jenž zvan býval »oratorem«. Tímto slovem se naznačovalo, že jest vysílan římským císařem v jeho hodnosti krále uherského, protože křesťansko-náboženský ráz římsko-německé důstojnosti císařské vlastně nedovoloval vypravovati posly k panovníkovi pohanskému, nekřesťanskému. Takovýto velvyslanec vypravoval se do Turecka zpravidla s průvodem o několika stech osob: míval družinu, v níž byla řada šlechticů starších i mladších, vyšších i nižších úředníků, služebnictva, atd. Takové poselstvo — již pro délku cesty — vyžadovalo vždy delší doby, nezřídka více než rok, a bylo samozřejmě také značně nákladné. Není věcí neznámou, že výlohy takových missí včetně drahocenných darů pro sultána a vysoké hodnostáře jeho dvora šly do milionů podle našich peněz. Býti císařským (vlastně: královským uherským) diplomatem, ověřeným u sultána, bylo vyslání nezrovna

²³⁾ Podle nobilitačních aktů v gratidlní registratuře ve Vídni, pak podle orig. diplomu a spisu v archivu rodiny Helblingů.

¹⁾ Z německého originálu přeložil Dr. Ant. Markus.

radostné a dosti důstojné, spíše pokořující a po případě i nebezpečné. Než: funkce vyslance nebo velvyslance pro skvélé dary a zaopatření se strany turecké bývala také s výhodou pro svého nositele, jemuž se stávala zdrojem obohacení. Což méně příjemného líce byl přízni-vější rub.

O podrobnostech, jednáních a osudech jednotlivých poselstev nejsme vždy stejně zpraveni, alespoň pokud se týče 16. a 17. století. I z české šlechty byli tací velvyslanci nebo aspoň účastníci v jejich družině, a známé jsou s dostatek — vedle cestopisu pana Krištofa Haranta z Polžic (1598) — dvojí poselství pana Heřmana Černína z Chudenic (1616, 1645) a vylíčení legační cesty Fridricha sv. p. z Krekvic do Cařihradu r. 1591, jež sepsal Václav Vratislav z Mitrovic, přidělený Krekvicovi jako páže, s celým poselstvem od Turků zajatý a teprve po čtyřech letech propuštěný.

Také k českým zemím jistý vztah mělo poselstvo vyslané do Turecka Maximiliánem II., majíc v čele Davida Ungnada, sv. p. ze Suneku, syna po Ondřejovi Ungnadovi ze Suneku, někdy držiteli panství Hluboké n. Vlt. a horlivém šíriteli víry Lutherovy v tamním jihočeském kraji. Missi Ungnadovu provázela jako její kazatel švábský theolog Stephan Gerlach, jenž o tomto svém několikaletém pobytu v Turecku zanechal obšírné vypsání, po stu letech v silném foliantu dokonce tiskem vydané²⁾). O poselstvích, vysílaných za císaře Ferdinanda II. do Turecka dočítáme se v známých *Khevenhüllerových »Annales Ferdinandei«*. 1624 byl tam vyslán Hans Jakub, sv. p. Kurz, jenž tehdy pozdějšího velvyslance Jana Rudolfa, sv. p. Schmidha z Schwarzenhornu vykoupil z Tureckého otroctví; Schmid se tehdy tam naučil dokonale turecky. Velvyslanci Hans Ludvíkovi z Kufsteina r. 1629 bylo bezohledně zakázáno vyjížděti vozem v rezidenci sultánově, směl toliko jít pěšky nebojeti na koni. R. 1649 a pak 1650/51 byl velvyslancem rodilý Švýcar ze Steinu nad Rýnem, výše již zmíněný Jan Rudolf, sv. p. Schmid ze Schwarzenhornu³⁾). Na radnici jeho rodiště zachovala se jeho podobizna v životní velikosti a velvyslaneckém kroji, olejem malovaná. Odění jeho podobá se tu úboru uherských magnátů nebo multánsko-valašských gospodarů — jest zajímavou jej srovnati s podobiznou velvyslance Heřmana Černína, jež se zachovala v zámku jindřichohradeckém⁴⁾). Při

²⁾ Stephan Gerlachs des Aelteren Tage Buch /der von zween glorwürdigsten Römischen Kaisern/ Maximiliano und Rudolpho /beyderseits den Andern dieses Nahmens ... an die Ottomanische Pforte zu Constantinopel Abgefertigten /Und durch den ... Hn David Ungnad/Freyherrn zu Sonnegk ... mit würlicher Erhalt- und Verlängerung desz Friedens / ... glücklichst vollbrachter Gesandtschaft ... Frankfurt a M. 1674.

³⁾ Životopisný nárys Schmidův uveřejnil jsem v »Diplomaten-Zeitung«, č. 42. z 1. XII. 1930.

⁴⁾ Barevnou její reprodukci podle kopie Schwaigerovy viz v Pekařově »Knize o Kosti«, I. díl, při str. 128.

takových audiencích sultána sedával na divanu, kdežto velvyslanec — oděn těžkým, drahocenným tureckým kožíšinovým kaftanem, vždy nové každým sultanem darovaným — stál před vladařem hluboce skloněn, podpírán dvěma dveřníky serailu. Když byl velvyslancem r. 1663 Jan sv. p. Goes, stěžoval si, že častěji mu v době jídla janičáři spílali nejhrubšími slovy, že jej vyvlekli z domu, a hanebně mu vyhráželi uřezáním nosu a uší, probodením hrudla, rozšavlováním nebo uvržením do žaláře sedmi vězí. Za císaře Leopolda I. byl r. 1665 velvyslancem jeden z účastníků zavraždění Valdštynova, generál polní maršál a skutečný tajný rada Walter, hrabě z Leslie; při jeho audienci u sultána císařský resident Reninger pro starí a dnu nemohl se dosti hluboce skloniti: bez okolků uchopili jej dveřníci a tak silně jej vrazili hlavou k zemi, že si čelo prorazil.

Než vraťme se po těchto odbočkách, karakterisujících postavení císařských poslů u dvora tureckého, k zmíněnému již poselstvu velvyslance Davida Ungnada z r. 1573, v jehož vypsání přináší kazatel St. Gerlach na str. 28 a násł. také tuto zprávu:

»den 12. (scil. Oktober 1573) nachmittags 4 Uhr reyseten unsere Reiszgefährten, als Hans Friedrich Freyherr von Herberstein; Hans Henrich Mückwitz von Orena mit ihren Schreibern und Dienern, Heinrich Bartholome Preu, ein Tiroler; Hans Kekulle von Stradoniz⁵⁾) ausz Böhmen; und Ormund Peter ein Ungar, binweg. Diese drey letste Edelleute, wurden her nach⁵⁾ auf dem Meer gefangen, und ein jeder, soviel ich noch erfahren können, umb 300 Ducaten ranzionirt.«

Od tohoto Jana Kekule ze Stradonic, o němž Gerlach na str. 5 svého díla již zběžně také se byl zmínil, zachovaly se nám v archivu pánů Lobkovských na Roudnici dva dopisy, jež ze svého zajetí napsal nejvyššímu kancléři králu Českého, panu Vratislavovi z Pernštejna. Prvý z těchto listů psán jest v Alžíru dne 2. července 1571, druhý po roce v Cařihradu 20. červenec 1572. Srovnáme-li data těchto dvou listů s časovým údajem, se kterým spojuje Gerlach (jakožto terminus a quo) zajetí Jana Kekule a dvou jeho druhů, shledáme, že datování Gerlachovo — vzhledem k autentickým dopisům Kekulovým — nemůže být správné. Podle Gerlacha byli by Preu, Kekule a Ormund teprve dne 12. října 1573 nastoupili onu osudnou cestu po moři — to však nejspíše je datum, kdy poselstvo, v němž také byl Gerlach, nastoupilo s vykoupenými již oněmi zajatci svoji zpáteční cestu z Cařihradu do Vídně. Jejich zajetí spadá do let předchozích. Lze se totíž domnívat, že Samuel Gerlach, vnuk, jenž r. 1674 vydával denníky svého děda Štěpána Gerlacha z jeho turecké pouti, se snad zmýlil nebo něco nesprávně čtl. Není totiž pochyby,

⁵⁾ Podtrženo mnou (K. v. Str.).

že zajetí Kekulovo stalo se nejspíše již v roce 1570, kdyžtě se 2. července 1571 zmiňuje o dopisech, jež už dříve do Čech byl poslán a na něž už dlouho čeká marně odpovědi. Jak jsem mohl zjistiti, nastoupil David Ungnad svoji druhou vyslaneckou cestu dne 11. června 1573 z Vídne, a to jest ono poselstvo, jež líčil Štěpán Gerlach. David Ungnad byl v Cařihradě velvyslancem poprvé již roku 1572, kdežto 1571 byl tamže »oratorem« Kašpar z Minkvic. Jest tedy pravdě nejpodobnější, že z oněch tří zajatců alespoň Jan Kekule přišel do orientu nejpozději již s Kašparem z Minkvic, ba spíše již r. 1570, kdežto obratný a úspěšný diplomat David Ungnad jej ze zajetí vyplatil! Snad bude ještě lze podle původních relací Minkvicových a Ungnadových zjistiti, jak se zajetí a vysvobození Jana Kekule⁶⁾ a jeho druhů skutečně událo. I když se o tom z obou dochovaných dopisů Kekulových dovídámé jen málo, přece jen listy ty jsou na tolik zájimavé i po rozličných stránkách jiných, že neváhám je tuto otisknouti celé doslově:

I.

Službu svú VMti vzkazují, vysoce urozený pane, pane mně milostivý, na Pánu Bohu VMti žádaje šťastného panování a dlouhého zdraví, přílých VMti vérne rád. Milostivý pane, předešlého času (j)sem VMti dvoje psaní učinil o tom, jak šálení maltejskými (j)sem jat a zde v vězení v Algeru až posavád (j)sem v rukou Bašeče Ali, VMti v tom obojím psaní poníženě prosic, abyše VMt ráčili milostivé psaní paní matérí mé a panu Janovi Kapounovi, a hejtmanu Pardubskému učiniti společně, aby mi brzy pomoženo bylo, nebo(t) (j)sem jím čtvero psaní učinil, jich — aby paní matérí mé toho nápmocni byli — žádaje. A posavád o žádné odpovědi a ani o ničem nevím, což mi dosti s podivněm jest, což jistotně, že psaní mé jich došlo, vim. Za což ještě, milostivý pane, poníženě VMt prosím, že ráčíte takové psaní, není li prve nic toho vykonáno, jím — aby mi pomožino bylo — učiniti, neb jím teď ještě ... piši o tolíkéž, a Budovcoví, služebníku VMti, též jeho žádaje, aby jim toho dodal. Což teď pro mne v soužení mém učiniti ráčíte, Pán Bůh odplata VMti bohdá bude. A já se po vše časy služebné VMti odsluhovati chci. S tím VMt Fánu Bohu všemohúcímu poručena činím v jeho Božskou ochranu. Dán v Algeru 2 dne měsice Julii leta LXXI° VMti ve vši povolnosti

k službě hotový a volný služebník

Jan Kekulle.

In dorso: Dem wolybornen Herrn Herrn Wratislawen Freyherrn von Pernstein auf Dowitschaw und Litomissl, Rö. Khay: Mt. geheymen Rath und Obristen Cantzler der Cron Behamb. Meinem genedigen und gebiettenden Herren zu Handen.

⁶⁾ Nejspíše o tomto Janovi Kekulovi ze Stradonic dočítáme se v Sakařových »Dějinách Pardubic nad Labem«, II. 2, 1925, str. 178, že byl synem Petra K. ze Str., služebníka p. Jana z Pernštejna, a jeho ženy Anny roz. Harasova, jež synu Janovi odevzdala zděděný majetek. Jan dílem vyženil s Kristinou ze Soutic, dílem skoupil tvrz Orel s příslušenstvím; r. 1579 prodal své dědictví pardubské, 1581 byl držitelem Nasevrc a hejtmanem kraje Chrudimského. Srv. Ottův Sl. Nauč. XIV. 142. B).

II.

Službu své VMti vzkazuju, vysoce urozený pane, pane můj milostivý a mně laskavé příznivý, na Pánu Bohu všemohoucím VMti žádaje zdraví, šťastného panování příd bych VMti jako pánu svému milostivému věrně rád. Milostivý pane, VMti oznamují, že v těch dvou letech vézniém (j)sam na žádne psaní své, které (j)sem VMti jako pánu svému milému i tolíkéž paní materi své z Barbarie z Algeru z vézení svého do dvanáste-kráte písic učinil o šest set tolarů prosic, aby mi s radou VMti na výplatu mou dodáno bylo, odpovědi žádne ani peněz nedostal. Toto VMti i tolíkéž paní materi své oznamují, jestliže mi se prodle, že zavezem budu. Což, milostivý pane, toho jest mi se dostalo, že (j)sem, vyjeviš z téhož Algeru 20 dne měsíce Maja léta tohoto, do Konstantinopole zavezem, poslavši pán můj pro věci své, kterých tam byl i tolíkéž vézny nechal. A sem (j)sem při-jel posledního dne měsíce Junii na kaledre veslem táhna, což jest sem jízdy po moři $2\frac{1}{2}$ tisice mil vlastských. A tak, milostivý pane, přivevši sem, Pán Bůh milostivý dáti rácil, že jsem Jeho Milosti pana Davida Unknoda, (j)sam zde v poselství od Jeho Mti Cisařské, našel. Kteréž JMti se oznávívší, se ke mně jistě milostivě a laskavě ukázati rácil, mně pomoci rád chtějíc, ne by pán můj byl, ale jistě by otec můj byl. Čehož (j)sem já nikdy na JMti ne-zasloužil. O což již se bylo i z poručení JMti páne, abych já vně býti mohl, jednalo, ale z příčiny, neboť zde (j)sam při armádě nejvyšším pána mého Alii baši, i tolíkéž z mnohých jiných, o kterých VMt pán i tolíkéž Šárovec, služebník, VMti oznamiti nepomine, i penize před rukami obmylem JMti byvši, nic se vykonati nemohlo. Item můj milostivý pane, nechtějice sobě dále zkaziti, (j)sem také musil jednání pominouti a JMt pana Davida Unknoda prositi, aby mi zde JMt rácil při oratorovi JMCis. na výplatu mou nechatí tři set tolarů. JMti o tom oznamují, že JMti zase od paní materie mé dány budou. JMti i list davši z příčiny téhož žádajice na JMti, kdybych o penize domů psal, aby mi sem postány byly, a dlouho kdyby ne-přišly, že bych zavezem býti v tom času jinam mohl, což jest mi se hněd beze všeho odporu JMt v tom laskavě ukázati a mně takových peněz při výš dotčeném oratorovi nechatí rácil, kterýmiž penězi já se, čas svrý uhlidujić, nadívám ven vyjít dockajice pána svého sem, neb ode mne bylo žádáno neničko toliko 500 korun, a kdybych byl v Algeru měl, maje semjeti, 150, byl bych se vykoupiti mohl, ježto nás skoro darmo dávali, a neničko za mne bylo podáno 120 korunn, což, milostivý pane, tolíkéž i o tom o všem (j)sem paní materi své oznámil a ji (j)sem prosil, aby VMt jako pána milostivého prosila, abyše rácili sem do Constantinopoli milostivé psaní učniti témuž oratorovi, majíc on pevní me, aby mi, když bych já ho násleoval, pomocen byl, abych takového prázden vézení býti mohl, i tolíkéž mne na žádost VMti, aby, jestliže by mi se tou sumou pomoci z neštěsti nejakého nemohlo, aby vicejí na škodu mou založil na dobré placení ode mne, což, milostivý pane, VMt poníženě prosím, že VMt prosby paní materie mé, když VMt prositi bude, i tolíkéž já neničko prosic, oslyšeti neradíte. Nýbrž, poněvadž se časté pošty a kurýry od JMCis. s vědomím VMti dějí sem, že prosbu její i tolíkéž mou v takové potřebě mé uslyšeti rácite. Já se VMti toho Bohdá službami svými chudými dnem i nocí, hrdlem i statkem svým chudým odsluhovati připovídám, a což já nebudu moci vykonati, Pán Bůh všemohoucí VMti jinudy toho odplatitilem býti ráci. S tím, milostivý pane, VMt Pánu Bohu v jeho svatou ochranu povučena činím. Dán v Constantinopoli 20. dne měsíce Julii leta LXXII.

Vaši Milosti

povolný

ve všem

služebník

Jan Kekule z Stradonic.

In dorso: Vysoce urozenému panu panu Vratislavovi z Pernštejna na Tovačově a Litomyšli, Jeho Mti cisařské tejně radě a Nejvyššímu kancléři království Českého, pánu mému milostivému a mně laskavé příznivému, JMti.

Z bibliografie literárních pomůcek rodopiscových.*)

I. Základní díla o rodopisu (genealogii):

1. BAUER Wilhelm: Einführung in das Studium der Geschichte. Tübingen, J. C. B. Mohr, 1921, v. 8.
2. FORST-BATTAGLIA Otto: Genealogie v »Grundriss der Geschichtswissenschaft« hgg. von Aloys MAISTER, Reihe I., Abteilung 4a. Leipzig-Berlin, B. G. Teubner, 1913, v. 8.
3. HEYDENREICH Eduard: Handbuch der praktischen Genealogie. In Verbindung mit Otto Frh. von DUNGERN, Dr. KARGE, Dr. K. Robert SOMMER, Otto FORST-BATTAGLIA, Dr. MUCKE, Dr. A. TILLE, mit einer Einleitung von Dr. Karl LAMPERECHT. Sv. I.-II. Leipzig, Degener, 1913-14, v. 8.
4. JUNGHE Hermann: Ahnentafel in Listenform. Erlangen, Junge & Sohn, 1928, v. 8.
5. KEKULE Stephan: Ueber die Bedeutung der Heraldik, Sphragistik und Genealogie und ihre Beziehungen zu anderen Wissenschaften und Künsten. Berlin, I. A. Stargardt, 1894, m. 8.
6. LANGER Carl Edmund: Die Ahnen- und Adels-Probe, die Erwerbung, Bestätigung und der Verlust der Adelsrechte in Oesterreich. Wien, Fr. Manz, 1862, 8.
7. LORENZ Ottokar: Lehrbuch der gesammten wissenschaftlichen Genealogie. Stammbaum und Ahnentafel in ihrer geschichtlichen, sociologischen und naturwissenschaftlichen Bedeutung. Berlin, W. Herz, 1898, 8.
8. MARKUS Antonín: Rodinná kronika. Populární úvod do studia rodopisného (genealogie). Praha, Čsl. akc. tiskárna, 1926, m. 8.
9. NEDOPIL Leopold: Deutsche Adelsproben aus dem deutschen Ordenscentralarchive. I.-III. 2. vyd. Wien-Prag-Leipzig. F. Tempsky, 1888, v. 8.
10. PINSKER Vinzenz: Die staatsrechtliche Stellung des Italienischen Adels in Böhmen und die Succession in das gräflich Netolickysche Fideicomis Kost. Genealogisch-kritische Studie. Prag, Al. Wiesner, 1901, 8.
11. PINSKER Vinzenz: Die Succession in die gräflich Kaunicsche Secundogenitur Jaroměřic. Genealogisch-kritische Studie. Prag, Al. Wiesner, 1900, v. 8.
12. PRAKTIKUM für Familienforscher. Herausgegeben von Oswald SPOHR. I.-II. Leipzig, Degener & Cie, 1925, 1929, v. 8.
13. SCHEIBER Artur Maria: Einführung in die Familiengeschichtsforschung. Ein kurzer Leitfaden für Anfänger. Graz-Wien-Linz, Landesstelle Linz des Arbeitsbundes für österreichische Familienkunde, 1929, 16.
14. WECKEN Friedrich: Taschenbuch für Familiengeschichtsforschung. Mit einem Geleitwort von Ludwig FINCKE. 4. rozmn. vyd. Leipzig, Degener & Cie, 1930, 16.

*) Vyhovuje přáním členů naší společnosti, projeveným při mé přednášce o počátcích práce rodopiscovy, otiskuju tuto výčet hlavních děl literárních z vědních oborů pro rodopisce nejdůležitějších, pokud je chová pomocná knihovna Čsl. státního archivu zemědělského.

15. W E I S Hans: Vormerkbuch für jede Familie. B. Wiesenthal, Selbstverlag, b. r., 8.

II. Časopisy rodopisné.

16. A R C H I V für Stamm- und Wappenkunde. Monatschrift zur Feststellung von Familiengeschichten und Familienwappen, zum Austausch für Familiengeschichtsforscher, Wappen-, Exlibris-, Siegel- und Münzsammler, sowie für heraldisch-genealogische Vereine, Organ des Vereins zur Förderung der Stammkunde. Hgg. u. red. von Ernst W E L L E R. Kahla, A. Weller, 1900 a d.
17. B L A E T T E R, Familiengeschichtliche. Monatsschrift für die gesamte deutsche wissenschaftliche Genealogie. Hgg. von der Zentralstelle für Deutsche Personen- und Familiengeschichte, Red. Dr. Johannes H O H L F E L D. Leipzig, Zentralstelle für Deutsche Personen- und Familiengeschichte, 4. (1902 a d.)
18. ČASOPIS Rodopisné společnosti československé. Red. Dr. Ant. M A R K U S. Praha, Rodopisná společnost československá, 8, 1929 a d.
19. FAMILIENFORSCHUNG, Sudetendeutsche. Hgg. von der Zentralstelle für sudetendeutsche Familienforschung des Deutschen Verbandes für Heimatforschung und Heimatbildung i. d. Tschechoslowakischen Republik mit dem Sitze in Aussig. Red. Dr. Anton D I E T L und Dr. Franz Josef U M L A U F T. Aussig, v. 8., 1928 a d.
20. JAHRBUCH der k. k. heraldischen Gesellschaft »Adler«. Wien, Adler, 4, 1890 a d.
21. JAHRBUCH des Deutschen Vereines für Familienkunde für die Tschechoslowakische Republik. Red. Dr. Hans Felix Z I M M E R M A N N. Prag, v. 8., 1931 a d.
22. MAANDBLAD van het genealogisch-heraldisch genootschap »De Nederlandsche Leeuw«, gevestigd te s'-Gravenhage. Red. Dr. R. Valck L U C A S S E N. s'-Gravenhage, 4, 1882 a d.
23. MIESIEN CZNIK Heraldyczny, wydawany przez oddział warszawski Polskiego towarzystwa heraldycznego. Red. Oskar H A L E C K I. Warszawa, Oddział Warszawski Polskiego towarzystwa heraldycznego, v. 8. 1921 a d.
24. NOBILTA, La, della stirpe. Rivista mensile diretta da Stefano Mario C U T E L L I. Roma, 8, 1931 a d.
25. REVUE, Nouvelle, héraldique, historique et archéologique. Organe du Conseil des héraldistes de France. Red. Emile S A L O M O N. Lyon, 8, 1916 a d.
26. RIVISTA Araldica. Rivista del Collegio Araldico. Red. Carlo Augusto B E R T I N I F R A S S O N I. Roma, 8, 1882 a d.
27. ROCZNIK Polskiego towarzystwa heraldycznego we Lvovie. Red. Władysław S E M K O W I C Z. Kraków, v. 8. I. a d.
28. SBORNÍK Jednoty potomků pobělohorských exulantů-pokutníků a přítel rodopisu v Praze. Praha, Jednota pobělohorských exulantů-pokutníků a přítel rodopisu, m. 8., 1930 a d.
29. TURUL. A Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság Közlönye. Red. Antal Á L D A S Y és Alfréd C Z O B O R. Budapest, Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság: 4., 1900 a d.
30. WAPPENSAMMLER, Der. Allgemeines Organ zum Austausch für Wappensammler, Genealogen, Heraldiker, sowie für heraldische Vereine. Kahla, A. Weller's Verlag. v. 8., 1900 a d.

III. Rodopis (genealogie) občanských rodin.

31. **B E R M A N N, Hermann:** Genealogie und Heraldik bürgerlicher Familien Oesterreichs - Ungarns, I.—II. Wien, Selbstverlag 1899—1902, v. 8.
32. **R A D O S T I C K Y, J. P.:** Královéhradecké, chrudimské, pražské a j. rodiny erbovní a městanské. Příspěvky heraldicko-genealogické. Vídeň, n. vl. 1909, 8.
33. **R Y B I Č K A, A.:** Královéhradecké rodiny erbovní. Zvl. otisk z Pojednání královské české společnosti nauk. VI./6, z Praha, Královská česká společnost nauk, 1873, 4.
34. **d e S A I N T - G E N O I S Joseph comte:** Inventaire des contrats de mariage, testaments et additions d'héritages, déposés à la table du droit du pays de la Basse-Autriche à Vienne. Recueil des preuves reçues aux chapitres de Prague et de Vienne, relevé des preuves chapitales présentées à la chancellerie du conseil de Bohême à Vienne et extraits pris dans plusieurs chapitres d'Allemagne et des Pays Bas Autrichiens et Français. Suivis d'un dictionnaire chronologique et historique des noms repris dans l'inventaire. Vienne, Gay, 1788, fo.
35. **S C H I K O R A, R.:** Rodáci z Hlučínska. Zpráva, Výroční V., státního reálného gymnasia v Hlučíně za šk. rok 1924/25, Hlučín, 1925, 8.
36. **S C H L E C H T A, P.:** Traditionen eines alten Geschlechtes. Denkschrift zur Feier des Hundertjährigen Bestandes der Firma P. A. Schlechta & Sohn Lomnitz a. d. Popelka. Prag, Selbstverlag 1908, 8.

IV. Rodopis šlechtických rodin.

37. **B O E T T I C H E R, Walter v.:** Geschichte des Oberlausitzer Adels und seiner Güter 1635—1815, I.—IV., Goerlitz, Oberlausitzische Gesellschaft der Wissenschaften, 1912—1923, v. 8.
38. **v. D O E R R, August:** Adel der böhmischen Kronländer. Ein Verzeichnis derjenigen Wappenbriefe und Adelsdiplome, welche in den böhmischen Saalbüchern des Adelsarchives im k. k. Ministerium des Innern in Wien eingetragen sind. Prag, Franz Řivnáč, 1900, v. 8.
39. **D V O R S K Y, František:** O starožitném panském rodě Benešoviců. I. Brno, Musejní spolek 1907, 8.
40. **H O U D E K, Vladimír:** Moravské vývody erbovní. Brno, Musejní spolek 1907, 8.
41. **J E L Í N E K, Břetislav:** Die Böhmen in Kampfe um ihre Selbständigkeit, 1618—1648. Ein Beitrag zur Genealogie und Biographie der böhmischen Kombattanten des dreissigjährigen Krieges. Prag, Taussig & Taussig, 1916, 8.
42. **K O C H M. - S C H O E L L F.:** Tables généalogiques des maisons souveraines du nord et de l'est de l'Europe. Paris, Librairie grecque-latine-allemande, 1818, v. 4.
43. **K O S S, Rudolf:** Das Wesen des ältesten deutschen Adels und die Lehre von der Urdemokratie. Prag, I. G. Calve, 1919, v. 8.
44. **K R Á L, Adalbert:** Ritter von Dobrá Voda. Der Adel von Böhmen, Mähren und Schlesien. Genealogisch-heraldisches Repertorium sämtlicher Standeserhebungen, Praedicate, Beförderungen, Incolatseteilungen. Wappen und Wappenverbesserungen des gesamten Adels der böhmischen Krone mit Quellen und Wappennachweisen. Prag, I. Taussig, 1904, 8.
45. **M E J T S K Y, Josef:** Příspěvky k dějinám šlechty v Čechách s připojením rodopisu rytířů Nebeských z Vojkovic. Praha, n. vl. 1901, 4.

46. **MILLAUE R, Maximilian:** Die Ritter von Poresching im Süden Böhmens. V »Abhandlungen der königlichen böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften«, VIII. 1822—1823, Prag, 1824.
47. **de SALL ES Félix:** Chapitres nobles d' Autriche. Annales, preuves de noblesse, listes des chanoinesses, documents, portraits, joyaux, médailles, sceaux et décorations. Vienne, Imprimerie St. Norbert, 1889, fo.
48. **WURMBRAND, - STUPPACH, Johann Wilhelm Graf v.:** Collectanea genealogicohistorica ex archivo inclytorum Austriae Inferioris statuum et alijs privatis scriniis documentisque originalibus excerpta. Accessit de haereditariis provinciarum Austriacarum officialibus commentatio. Vienna, J. B. Schönwetter, 1705, fo.
49. **BIBLIOTHEK** familiengeschichtlicher Arbeiten, Leipzig, Degener & Co. v. 8.
50. **ROZHLEDY**, Rodopisné vydává A. P. ŠLECTA, Praha, Král. Vino-hrady, I.—IV., 1922—1925, 8.

V. Spisy o metodě rodopisné.

51. **BAUER, Wilhelm:** Einführung in das Studium der Geschichte. Tübingen, J. C. B. Mohr, 1921, v. 8.
52. **BERR, Henri:** Repertoire de Metodique pour la synthèse historique v »Publications de la Revue de synthèse historique«, Paris, L. Cerf, v. 8.
53. **BERNHÉIM, Ernst:** Einleitung in die Geschichtswissenschaft v »Sammlung Goeschens« č. 270, Berlin-Leipzig, Goeschens, 1920, Český překlad V. Lívy v »Laichterové Výboru nejlepších spisů poučných« pod názvem »Úvod do studia dějepisu«, Praha, J. Laichter 1931, 8.
54. **BERNHÉIM, Ernst:** Lehrbuch der historischen Methode. Mit Nachweis der wichtigsten Quellen und Hülfsmittel zum Studium der Geschichte. II. vyd. Leipzig, Duncker und Humblot, 1894, v. 8.
55. **BICILLI, P. M.:** Očerki teorii istoričeskoj nauki, Praga, Plamja, 1925, v. 8.
56. **BUJAK, Franciszek:** Studja historyczne i społeczne, Lwow-Warszawa-Krakow, Wydawnictwo zakładu narodowego imienia Ossolińskich 1924, 8.
57. **GOLL, Jaroslav:** Dějiny a dějepis ve »Vybraných spisech drobných« I., 1—27, Praha, Historický klub, 1928, v. 8.
58. **HANDELSMAN, Marcelli:** Historyka I.: Zasady metodologji historii. Zamość. Pomarański i spółka, 1921, v. 8.
59. **MEISTER, Aloys:** Grundzüge der historischen Methode. II. vyd. v »Grundriss der Geschichtswissenschaft«, Reihe I. Abt. 6, Leipzig-Berlin, B. G. Teubner, 1913, v. 8.
60. **SEIGNOBOS, Charles:** Introduction aux études historiques. Paris, Acan, 1897, m. 8.
61. **SOCHANIEWICZ, Kazimierz:** Nauka historji v »Poradniki nauczycielskie« II., Lwów, K. S. Jakubowski, 1928, 8.
62. **ŠMURLO, E. F.:** Vvedenie v russkuju istoriju. Praga, Plamja, 1924, v. 8.

VI. Bibliografie.

63. **ARCHIV für Bibliographie, Buch- u. Bibliothekswesen.** Hgg. von Moritz GROLIG, Linz, Franz Winkler, 8, 1928 a d.
64. **BARTLETT, H. van HOESEN and Frank Keller WALTER:** Bibliography practical enumerative, historical. An introductory manual. II. vyd. New York-London, Charles Scribner's Sons, 1929, v. 8.

65. **BELLÉE**, H.: Literatur zur schlesischen Geschichte für die Jahre 1920—22, Breslau, Ferdinand Hirt, 1924, 8.
66. **BEMMANN**, Rudolf: Bibliographie der sächsischen Geschichte. Unter Mitwirkung von Jacob JATZWAUK, I.—III., Leipzig, Quelle und Meyer, 1924—1928, 8.
67. **BIBLIOGRAFIE** české historie za leta 1905—1929, Praha, Historický klub, 1906—1931, 8.
68. **BIBLIOGRAFIE**, Československá. Soupis současného československého písemnictví. Red. Jan GOTTHARD. I.—II. 1921—1922, 8.
69. **BIBLIOGRAPHIA Hungariae** I.—IV. v »Ungarische Bibliothek für das ungarische Institut an der Universität Berlin, Hgg. von Robert GRAGGER. Berlin-Leipzig. Walter de Gruyter und Co. 1923—1929, 8.
70. **BIBLIOGRAPHIA sociologica**. Sociologie et droit. Sozialwissenschaft und Recht. Sociology and law. Sommaire méthodique des traités et des revues dressé conformément à la classification décimale par H. LA FONTAINE et P. OTLET. Bruxelles, b. r., 8.
71. **BIBLIOGRAPHIE** der Socialwissenschaften. Monatshefte der Buch- u. Zeitschriften Literatur des Inn- und Auslandes über Gesellschaft, Politik, Wirtschaft, Finanzen, Statistik. Hgg. vom Statistischen Reichsamt. Berlin, R. Hobbing, 4. I.—XXVII. 1903—1930.
72. **BIBLIOGRAPHIE**, Familiengeschichtliche v »Mitteilungen der Zentralstelle für Deutsche Personen- und Familiengeschichte«, Leipzig, Zentralstelle für Deutsche Personen- und Familiengeschichte. 1921—1931.
73. **BIBLIOGRAPHIE**, Osteuropäische für das Jahr 1920 a d. Hgg. von Osteuropa-Institut im Breslau, Priebatsch, 1920 a d.
74. **BOHATTA**, Hanns: Bibliographie zur Neuen österreichischen Biographie v »Neue österreichische Biographie«, II. Abt. 1, Wien, Amalthea-Verlag, v. 8, 1925.
75. **DAHLMANN-WAITZ**, Quellenkunde der deutschen Geschichte — IX. vyd. Hgg. von Hermann HAERIN, Leipzig, K. F. Koehler, 1931, v. 8.
76. **HAHN**, Wiktor: Bibliografja bibliografji Polskiej. Lwów, H. Altenberg, 1921, v. 8.
77. **HOFMEISTER**, Adolf, **STUEBE**, Rudolf, **PAUL HERRE**: Quellenkunde zur Weltgeschichte. Leipzig. K. F. Koehler, 1910, v. 8.
78. **CHEVALIER**, Ulysse: Répertoire des sources historiques du moyen âge. Bio-bibliographie. I.—II. Paris, Auguste Picard 1905—07, v. 8.
79. **KATALOG**, Bibliografický, časopisectva republiky Československé za rok 1920. Praha, Čsl. ústav bibliografický, 1921, v. 8.
80. **KATALOG**, Bibliografický Československé republiky. Sestavila a seznamy opatřila Národní knihovna, konzervační oddělení Veřejné a univerzitní knihovny v Praze. Praha, Ministerstvo školství a národní osvěty, 8, 1930 a d.
81. **KATALOG**, Český, bibliografický za rok... Praha, Spolek česko-slovanských knihkupeckých účetních, m. 8., 1890 a d.
82. **KLEMME** Josef: Katalog der Bibliothek der k. k. heraldischen Gesellschaft »Adler« in Wien nebst einer Uebersicht der Sammlungen. Wien, K. k. heraldische Gesellschaft »Adler«, 1890, 8.
83. **LOEWE** Victor: Bibliographie zur deutschen Geschichte v »Historische Vierteljahrschrift« 1919 a d.

84. L O E W E Victor: Bücherkunde der deutschen Geschichte. Kritischer Wegweiser durch die neuere deutsche historische Literatur. Leipzig, J. Räde, 1919, 8.
85. M U E L L E R Johannes: Die wissenschaftlichen Vereine und Gesellschaften Deutschlands im neunzehnten Jahrhundert. Bibliographie ihrer Veröffentlichungen seit ihrer Begründung bis auf die Gegenwart. I. Berlin, A. Ascher & Co., 1883—87, 4.
86. P O T T H A S T August: Bibliotheca historica medii aevi. Wegweiser durch die Geschichtswerke des europäischen Mittelalters bis 1500. 2. rozm. vyd. I.—II. Berlin, W. Weber, 1896, v. 8.
87. S C H L O S S E R Julius: Die Kunsliteratur. Ein Handbuch zur Quellenkunde der neueren Kunstgeschichte. Wien, Anton Schroll & Co., 1924, v. 8.
88. S C H N E I D E R Georg: Handbuch der Bibliographie. Leipzig, K. W. Hiersemann, 1923, v. 8. — 4. vyd. 1931.
89. S T R A S S M A Y R Eduard: Bibliographie zur oberösterreichischen Geschichte 1891—1926 v. »A R C H I V für Bibliographie, Buch- und Bibliothekswesen«, Beiheft 3. Linz, Fr. Winkler, 8.
90. T O B O L K A Zdeněk Václav: Česká bibliografie. Praha 1903—14, v. 8.
91. T U M P A C H Josef a Antonín P O D L A H A: Dějiny a bibliografie české katolické literatury náboženské od roku 1828 až do nynější doby. V »Spisy Dědictví sv. Prokopa« sv. 55, 57, 61, Praha. Dědictví sv. Prokopa, 1912—18, v. 8.
92. U E B E R S I C H T über die Leistungen der Deutschen Böhmen auf dem Gebiete der Wissenschaften, Kunst und Literatur im Jahre.. Hgg. von der Gesellschaft zur Förderung deutscher Wissenschaft, Kunst und Literatur in Böhmen. Prag. 1894 a d.
93. U R B Á N E K F. A.: Věstník bibliografický. Praha, F. A. Urbánek, 1870—1883, 8.
94. U R B Á N E K J. F.: Biografický a bibliografický slovník českých spisovatelů 1800—1910. V »Knížky, Levné, poučné« sv. 27—28. Telč. E. Šolc, b. r.
95. W O L F Gustav: Einführung in das Studium der neueren Geschichte. Berlin, Weidmannsche Buchhandlung, 1910, v. 8.
96. W O L F S T I E G August: Bibliographie der freimaurerischen Literatur. I.—III. 2. vyd. Leipzig, K. W. Hiersemann, 1923, v. 8.
97. Z Í B R T Čeněk: Bibliografie české historie. I.—V. Praha, Česká akademie, 1902—1912, v. 8.
98. K A T A L O G der Abteilung Frankfurt. II.: Literatur zur Familien- und Personengeschichte. Bearbeitet von Prof. Dr. Arthur R I C H E L. Frankfurt am Main, Stadtbibliothek, 1929, v. 8.
99. R Í Z N E R Lud. V.: Bibliografie písemnictví slovenského od doby nejstarší do konce roku 1900. S připojeným knihopisem archaeologickým, historickým, místopisným a přírodovedeckým. I. Praha, Česká akademie, 1927, v. 8. — 2. vyd. Turč. Sv. Martin, Matice slovenská, v. 8, 1928 a d.

VII. Společnosti rodopisné, sjezdy, kongresy.

100. C O N G R E S S O, Primer de genealogia y heraldica, que se reunió en la ciudad de Barcelona, bajo de la presidencia del excmo, Sr. marques de F O R O N D A. Madrid-Barcelona-Buenos Aires, Compania Ibero-Americana de publicaciones, 1930, v. 8.

101. INDEX GENERALIS. Annuaire général des universités, grandes écoles, académies, archives, bibliothèques, instituts scientifiques, jardins botaniques et zoologiques, musées, observatoirs, sociétés savantes. Publié sous la direction de R. de MONTESSUS de BALLORE. Paris, Editions Spes, 1923 a d.

102. MINERVA. Jahrbuch der gelehrten Welt. Begründet von Dr. R. KUKULA und Dr. K. TRUEBNER, hgg. von Dr. Gerhard LUEDTKE. Berlin-Leipzig, Walter de Gruyter & Co., m. 8. 1896 a d.

VIII. Archivnictví.

103. (ASSENBAUM Kajetan): ANLEITUNG, Theoretisch-practische zur Registraturs- und Archivseinrichtung der Gutsbesitzer und Geistlichen. Zum Gebrauche der Beamten und Seelsorger in allen k. k. Erbstaaten, vorzüglich in Böhmen und Mähren. Mit einer rein gestochenen, vollständigen Wappentafel und 19 diplomatischen Hülfstabellen. Wien, J. Alberti, 1799, m. 8.
104. BOROVÝ Klement: Úřední sloh církevní. Příruční kniha praktického úřadování pro katolické duchovenstvo. Praha, B. Stýblo, (1879), v. 8.
105. BURKHARDT C. A. H.: Hand- und Adressbuch der Deutschen Archive im Gebiete des Deutschen Reiches, Luxemburgs, Oesterreich-Ungarns, der russischen Ostseeprovinzen und der deutschen Schweiz. II. Teil: Adressbuch. 2. rozm. vyd. Leipzig, Fr.-W. Grunow, 1887, m. 8.
106. CASANOVA Eugenio: Archivistica. 2. vyd. Siena, Lazzeri, 1928, v. 8.
107. HRUBÝ Václav: Úvod do archivní teorie i praxe. V »Knihovna Společnosti přátel starožitností čsl. I.« Praha, Společnost přátel starožitností čsl., 1931, v. 8.
108. KONARSKI Kazimierz: Nowożytna archiwistyka polska i jej zadania. Dodatek do czasopisma »Archeion« zeszyt V. i VI. V »Biblioteka czasopisma »Archeion« sv. X. Warszawa, Archiwum państowe, 1929, v. 8.
109. KREJČÍK Adolf Ludvík: Příspěvky k soupisu archivů velikých statků. V »Prameny a základy« řady A čís. 1. Praha, Československá akademie zemědělská, 1929, v. 8.
110. LOEHR Franz: Archivlehre. Grundzüge der Geschichte, Aufgaben und Einrichtungen unserer Archive. Paderborn, Schöning, 1890, v. 8.
111. LOEWÉ Victor: Das deutsche Archivwesen. Seine Geschichte und Organisation. Breslau, Priebatsch, 1921, 8.
112. MUELLER Georg Hermann: Von Bibliotheken und Archiven. Leipzig, Helingsche Verlagsanstalt, 1925, 8.
113. MONTJOYE Carl: Ueber Einrichtung und Ordnung von Familienarchiven. Wien, J. Roller & Co., 1901, m. 8.
114. MULLER S., FEITH J. A., FRUIN R.: Anleitung zum Ordnen und Beschreibung von Archiven. Für deutsche Archivare bearbeitet von Hans KAISER. Mit einem Vorwort von Wilhelm WIEGAND. Leipzig, Otto Harrassowitz, 1905, 8.
115. VOJTEŠEK Václav: O archivech městských a obecních a jejich správě. V »Knihovna Časopisu čsl. knihovníků« sv. 2. Praha, Spolek čsl. knihovníků, 1924, 8.
116. STOCKÝ Albín: Konservace musejních předmětů. V »Knihovna Svatého muzeí« sv. I. Praha, Saz čsl. museí, 1927, v. 8.
117. VOJTEŠEK Václav: Konservace archivalií. V »Zprávy II. sjezdu na ochranu památek v Praze 27. a 28. září 1913«. Zvl. ot. Praha, n. vl., 1914, 8.

118. **VOTTERO** Pier Ignazio: Conservazione e restauro dei documenti. Prefazione e note del dott. Ranieri BIEN TINESI. Pisa, Enrico Spoerri, 1912, v. 8.

IX. Almanachy, kalendáře, schematismy a p.

119. **ALMANACH** de Gotha pour l'année.. Gotha, J. Perthes, m. 8. 1763 a d.
120. **BITNAR** Vilém: Schematismus žijících katolických spisovatelů česko-slovenských. Brno, Moravan, 1920, 8.
121. **HOFKALENDER**, Gothaischer genealogischer, nebst diplomatisch-statistischem Jahrbuche. Gotha, Perthes, 16, 1763 a d.
122. **GESAMTVERZEICHNIS** der im Gothaischen Hofkalender.. behandelten Häuser. Gotha, Perthes, 16, 1928 a d.
123. **NAVRÁTIL** Michal: Almanach českých lékařů. S podobiznami a 1000 životopisy. Praha n. vl. 1913, v. 8.
124. **NAVRÁTIL** Michal: Almanach česlovenských právníků. Životopisný slovník čs. právníků, kteří působili v umění, vědě, krásném písemnictví a politice od Karla IV. počínaje až po naše doby. Praha, n. vl. 1930, 4.
125. **NAVRÁTIL** Michal: Almanach českých právníků. S podobiznami a 600 životopisy. Praha, n. vl., 1904, v. 8.
126. **SCHEMATISMUS** für das k. u. k. Heer und für die k. u. k. Kriegsmarine für .. Wien, Hof- und Staatsdruckerei, 8, 1790 a d.
127. **STEIN d'ALTENSTEIN** Isidore: Annuaire de la noblesse de Belgique. Bruxelles, Dale-Muquardt-Decq, m. 8. 1847 a d.
128. **TASCHENBUCH**, Genealogisches, der adeligen Häuser Oesterreichs. Red. H. W. HOEFFLINGER. Wien, Otto Maas Söhne, 16, 1906 a d.
129. **TASCHENBUCH**, Genealogisches, der Ritter- und Adelsgeschlechter. Brünn, Buschak und Irrgang, 16, 1870 a d.
130. **TASCHENBUCH**, Gothaisches genealogisches, der Freiherrlichen Häuser auf das Jahr.. Gotha, Perthes, 16, 1850 a d.
131. **TASCHENBUCH**, Gothaisches genealogisches, der gräflichen Häuser. Gotha, Perthes, 16, 1827 a d.
132. **TASCHENBUCH**, Gothaisches genealogisches, nebst diplomatisch-statistischem Jahrbuch. Gotha, Perthes, 16, 1763 a d.
133. **TASCHENBUCH**, Wiener genealogisches. Wien, Hans Stratowa, 16, 1926 a d.
134. **ALMANACO** Toscano. Firenze, Stamperia granducale, 8, 18..
135. **ALMANAH** Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca. Red. Viktor MANKIN. I.—III. Zagreb, Glavno uredništvo Almanaha, v. 4., 1922—23.
136. **CATALOGUS** venerabilis cleri saecularis et regularis archidiaecesis Pragensis pro anno... Pragae, Arcibiskupská tiskárna, m. 4.
137. **KÄMMERERALMANACH**. Wien, Kämmereralmanach, 1903, m. 8.
138. **KUERSCHNER's** Deutscher Gelehrtenkalender. Hgg. von Dr. Gerhard LUEDTKE. Berlin-Leipzig, Walter de Gruyter & Co., 8, 1929, 3. vyd.

X. Životopisy (biografie).

139. **HESS** Richard: Lebensbilder hervorragender Forstmänner und um das Forstwesen verdienter Mathematiker, Naturforscher und Nationalökonomen. Berlin, P. Parey, 1885, v. 8.

140. K E T T N E R Adolf: Ehrenhalle des politischen Bezirkes Freiwaldau. Eine Sammlung von Biographien. Freiwaldau, A. Blažek, 1904, 8.
141. N A S K E Miloslav: Národní shromáždění republiky Československé. Poslanecká sněmovna - senát. Národní výbor. Revoluční Národní shromáždění. Životopisná a statistická příručka se 450 obrazy a 2 plány, jakož i s výňatkem nejdůležitějších ustanovení a dat, která se týkají Národního shromáždění. Jičín, Šmejc a spol. 1924—28, 8.
142. P R E C E C H T Ě L Rupert a Karel A D Á M E K: Čechoslovakští výtečníci. Životopisné nástiny. Litomyšl, Rupert Přecechtěl, 1863, 12.
143. S C H R Á N I L Rudolf und Josef H U S Á K: Der Landtag des Königreichs Böhmen 1861—1911. (Personalien). Prag, Rohlíček & Sievers, 1911, v. 8.
144. W O K A U N Peter Ritter von W O K A U N I U S: Chronologisches Verzeichnis der berühmten Männer Böhmens aus dem Mittel der hochlöblichen Stände besagten Königreichs, als eine Ankündigung des nächstens darauf folgenden Werks, in welchem die Gedächtnis dieser würdigen Patrioten umständlich der Nachwelt überschrieben werden wird. Prag, Staatsdruckerei, 1777, 8.

XI. Slovníky historické, naučné, encyklopédie.

145. A L B U M representantů všech oborů veřejného života československého. Red. František S E K A N I N A. Praha, Josef Zeibrdlich, 1927, fo.
146. B A Y L E Pierre: Dictionnaire historique et critique. 5. vyd. I.—IV. Amsterdam, P. Brunel, 1740, fo.
147. B E R N E K E R Erich: Slavisches etymologisches Wörterbuch. I. V »Indogermanische Bibliothek II. Reihe I. Band. Heidelberg, C. Winter, 1918—1913, m. 8.
148. B I O G R A P H I E, Allgemeine deutsche. Auf Veranlassung und mit Unterstützung S. M. des Königs von Bayern Maximilian II. hgg. durch die Historische Commission bei der königl. Akademie der Wissenschaften. I.—LVI. Leipzig, Duncker & Humblot, 1875—1912, v. 8.
149. B I O G R A P H I E, Neue österreichische 1815—1918. Begründet von Anton B E T T E L H E I M ... geleitet von Anton B E T T E L H E I M. I.—VII. Wien, Wiener Drucke, 1923 a d., v. 8.
150. D I M P F E L Rudolf: Biographische Nachschlagewerke, Adelslexika, Wappenbücher. Leipzig, W. Heims, 1922, 8.
151. D O U C H A František: Knihopisný slovník československý. Seznam knih, map, obrazů a hudebnin 1774—1864. Praha, I. L. Kober, 1864, 8.
152. von F R A N K zu D O E F E R I N G Karl Friedrich: Altösterreichisches Adelslexikon. I. 1823—1918. Wien, Selbstverlag, 1928, 8.
153. E N C I C L O P E D I A Italiana e dizionario della conversazione. Red. A. F. F A L C O N E T T I. V.—X. Venezia, Stabilimento enciclopedico di Girolamo Tasso, v. 8., 1838—1853.
154. E N C Y C L O P É D I E moderne. Dictionnaire abrégé des sciences, des lettres, des artes, de l'industrie, de l'agriculture et du commerce. Red. M. L É O N RENIER. Paris, Firmin Didot frères, I.—XXX., 8, 1851—52.
155. G A U H E N Johann Friedrich: Des heil. röm. Reichs genealogisch-historisches Adelslexicon, darinnen die heut zu Tage florirende älteste und ansehnlichste adeliche, freiherrliche und gräfliche Familien nach ihrem Altertum und Ursprunge, Verteilungen in unterschiedene Häuser etc. nebst den Leben derer daraus entsprossenen berühmtesten Personen insoderheit Staatsministern. Leipzig, J. Fr. Gleditschens Sohn, 1719, 8.

156. **G R A E S S E** J. G. Th. und **B E N E D I C T** Friedrich: Orbis latinus oder Verzeichnis der wichtigsten lateinischen Orts- und Ländernamen. Ein Supplement zu jedem lateinischen und geographischen Wörterbuch. 2. vyd. Berlin, Richard C. Schmidt & co., 1909, 8.
157. **G U E L F I C A M A J A N I G.** conte: Dizionario araldico. Milano, Hoepli, 1921, 16.
158. **H U E B N E R** Johann: Lexicon genealogicum portatile, das ist ein Verzeichnis aller itzt lebenden hohen Häupter in der politischen Welt. Hamburg, König & Richter, 1733, m. 8.
159. **d e C H A U F E P I E** Jacques George: Nouveau dictionnaire historique et critique, pour servir de supplément ou de continuation au Dictionnaire historique et critique de mr. Pierre B A Y L E. I.—IV. Amsterdam, Z. Chatelain, 1750—1756, fo.
160. **C H E V A L I E R** Ulysse: Répertoire des sources historiques du moyen âge. Topobibliographie. I.—II. Montbéliard, Société anonyme d'imprimerie Montbéliardaise, 1894—1903, v. 8.
161. **B I O G R A P H I E**, Nouvelle universelle, depuis les temps les plus reculés jusqu' à nos jours avec les renseignements bibliographiques et l'indication des sources à consulter. Publiée par MM. Firmin DIDOT fr sous la direction de M. le Dr. H O E F F E R. I.—XLVI. Paris, Firmin Didot frères, 1852—1866, v. 8.
162. **B R O C K H A U S**. Der Grosse. Handbuch des Wissens in zwanzig Bänden. 15. völlig neubearbeitete Auflage von B R O C K H A U S Konversations-Lexikon I. Leipzig, F. A. Brockhaus, v. 8., 1928 a d.
163. **M E Y E R's** Konversations-Lexikon. Eine Encyklopädie des allgemeinen Wissens. 3. vyd. I.—XXI. Hildburghausen, Bibliographisches Institut, v. 8., 1874—1884; 4. vyd. I.—XVII. Leipzig, Bibliographisches Institut, 1888—1890, v. 8.; 7. vyd. Leipzig, Bibliographisches Institut, v. 8. 1924 a d.
164. **L A R O U S S E**, Nouveau illustré. Dictionnaire universel encyclopédique, publié sous la direction de Claude A U G É. I.—VIII. Paris, Librairie Larousse, b. r. v. 4.
165. **L A R O U S S E** du XXe siècle en six volumes. Publié sous la direction de Paul A U G É. I. — Paris, Librairie Larousse, v. 4. 1928 a d.
166. **P I L N Á Č E K** Josef: Staromoravští rodové. Vídeň, n. vl., 1930, 4.
167. **R É V A I** nagy lexikona. Az ismeretek enciklopédiája. I.—XX. Budapest, Révai testvérek irodalmi intézet részvénnytársaság, 1911—1927, v. 8.
168. **S L O V N Í K**, Hospodářský naučný. Red. František S I T E N S K Ŷ. I.—IV. Praha, F. Šimáček, 1905—1924, v. 8.
169. **S L O V N Í K**, Ottův, naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí. I.—XXVIII. Praha, J. Otto, 1888—1909, v. 8.
170. **S L O V N Í K**, Ottův, naučný nové doby. Dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. I. Praha, J. Otto, 1930 a d.
171. **S L O V N Í K**, Masarykův, naučný. Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí. I. Praha, Československý kompas, v. 8., 1925 a d.
172. **S L O V N Í K**, Naučný. Red. Dr. František Ladislav R I E G E R. I.—XI. Praha, Kober & Markgraf, 1860—1874, v. 8.
173. **B U R G - S C H A U M B U R G** Paul: Minerva-Lexikon berühmter Persönlichkeiten aller Zeiten, Leipzig, R. Max Lippold, 1929, v. 8.
174. **H E L L E R** Hermann: Mährrens Männer der Gegenwart. Biographisches Lexikon. I.—V., Brünn, C. Winkler, 1885—1892, v. 8.
175. **H R V A T I**, Znameniti i zasluzni te pomena vrijedna lica u hrvatskoj povijesti od 925—1925. Zagreb, Hrvatski stamparski zavod, 1925, fo.

176. JOECHER Christian Gottlieb: Allgemeines Gelehrten-Lexicon, darinne die Gelehrten aller Stände sowohl männl. als weiblichen Geschlechts, welche vom Anfange der Welt bis auf jetzige Zeit gelebt und sich der gelehrten Welt bekannt gemacht, nach ihrer Geburt, Leben, merckwürdigen Geschichten, Absterben, und Schriften aus den glaubwürdigsten Sribenten in alphabetischer Ordnung beschrieben werden. I.—IV. Leipzig, Joh. Fried. Gleditschens Buchhandlung. 1750—1751, 4.
177. ADELUNG Johann Christian: Fortsetzung und Ergänzungen zu Christian Gottlieb JOECHER's allgemeinen Gelehrten-Lexico, worin die Schriftsteller aller Stände nach ihren vornehmsten Lebensumständen und Schriften beschrieben werden. I. — II. Leipzig, Johann Friedrich Gleditschens Handlung. 1784—1787, 4.
178. RATEGBURG Julius Theodor Christian: Forstwissenschaftliches Schriftsteller-Lexikon. Berlin, Fr. Nicolai, 1872, v. 4.
179. PETROVIĆ I. M. i Đ. TEŽAK: Ko je ko u Jugoslaviji? Beograd-Zagreb, Jugoslovenski Godišnjak-Nova Evropa, 1928, v. 8.
180. SCHRADER G. W.: Biographisch-literarisches Lexicon der Thierärzte aller Zeiten und Länder, sowie der Naturforscher, Aerzte, Landwirte, Stallmeister usw., welche sich um die Thierheilkunde verdient gemacht haben. Stuttgart, Ebner & Seubert, 1863, 8.
181. WERTS'S? Unsere Zeitgenossen. Biographien von rund 15.000 lebenden Zeitgenossen. Angaben über Herkunft, Familie, Lebenslauf, Veröffentlichungen und Werke, Lieblingsbeschäftigungen, Parteiangehörigkeit, Mitgliedschaft bei Gesellschaften, Anschrift. Andere Mitteilungen von allgemeinem Interesse. Auflösung von ca 3.000 Pseudonymen. 9. vyd. Hgg. von Herrmann A. L. DEGENER. Berlin, Herrmann Degener, 1928, 8.
182. LEBENSBILDER, Sudetendeutsche. Hgg. von Erich GIERACH. I.—II. Reichenberg, Gebrüder Stiepel, 1926—30, v. 8.
183. ENCIKLOPEDIJA, Narodna srpsko-hrvatsko-slovenačka. Red. Stanislav STANOJEVIĆ. I.—IV. Zagreb, Bibliografski zavod, 1926—1929, v. 8.
184. KREPPEL J.: Handwörterbuch für Politik und Wirtschaft der Gegenwart. Wien, Verlag »Das Buch«, 1930, v. 8.
185. SLOVNÍK národochospodářský, sociální a politický. Red. Em. CHALUPNÝ. I. Praha, Otakar Janáček, 4, 1929 a d.
186. SLOVNÍK, Nový velký ilustrovaný, naučný. I. — Praha, Gutenberg, v. 8. 1929 a d.
187. SLOVNÍK, Pazdírkův hudební, naučný. Red. Gracián CERNÚŠÁK. I.—II. Brno, Ol. Pazdírek, 1929—1931, v. 8.
188. SLOVNÍK veřejného práva československého. I. — Brno, Polygrafia Rudolf Rohrer, v. 8. 1929 a d.
189. TEYSSLER-KOTÝŠKA: Technický slovník naučný. Ilustrovaná encyklopédie věd technických. I. Praha, Borský a Šulc, v. 8. 1927 a d.
190. MIKLOSICH Franz: Etymologisches Wörterbuch der slavischen Sprachen. Wien, W. Braumüller, 1886, v. 8.
191. SEDLÁČEK August: Místopisný slovník historický království Českého. Praha, Bursík a Kohout, 1908, v. 8.
192. SLEUMER Albert: Kirchenlateinisches Wörterbuch. 2. rozm. vyd. Limburg a. d. Lahn, Gebrüder Steffen, 1926, v. 8.
193. THESAURUS linguae latinae editus auctoritate et consilio academia rum quinque garmanicarum Berolinensis, Gottingensis, Lipsiensis, Monacensis, Vindobonensis. I. Lipsiae, B. G. Teubner, 1900 a d.

194. **W A L T H E R** Joannes Ludolfus: Lexicon diplomaticum, abbreviations syllabarum et vocum in diplomaticis et codicibus a seculo VIII. ad XVI. usque occurrentes exponens, iunctis alphabetis et scripturae speciminiis integris. Gottingae. Jo. Pet. et Jo. Wilh. Schmidii fratres, 1745, fo.
195. **W E T Z E R** und **W E L T E**'s Kirchenlexikon oder Encyklopädie der katholischen Theologie und ihrer Hilfswissenschaften. I.—XIII. Freiburg, Herder'sche Verlagsbuchhandlung, 1886—1903, v. 8.
196. **W U R Z B A C H** Constant von: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche 1750 bis 1850 im Kaiserstaate und in seinen Kronländern gelebt haben. I.—LX. Wien, L. C. Zamarski — Staatsdruckerei, 1856—1891, 8.

XII. Diplomatika.

197. **B A R O N E** Nicola: Paleografia latina, diplomatica e nozioni di scienze ausiliarie. 3. vyd. V »Biblioteca di Museion« I. Napoli, Rondinella e Loffredo, 1923, m. 8. a atlas facsimilé.
198. **B R E S S L A U** Harry: Handbuch der Urkundenlehre für Deutschland und Italien. 2. vyd. I.—II. Leipzig, Veit & Co., 1912 a d.
199. **de B O Ú A R D** Alain: Manuel de diplomatique française et pontificale. Diplomatique générale. Transcription et explication des planches de l'album. Paris, A. Picard, 1929, v. 8.
200. **Č E L A K O V S K Y** Jaromír: O domácích a cizích registrech, zvláště oregistrech české a jiných rakouských dvorských kanceláří. V »Rozprávách třídy fil.-histor.-filologické Král. české společnosti nauk z let 1889—1890«, VII, řady sv. 3. Praha, Král. česká společnost nauk, 1890, v. 4.
201. **E R B E N** Wilhelm, **S C H M I T Z - K A L L E N B E R G** Ludwig-Oswald **R E D L I C H**: Urkundenlehre. V »H A N D B U C H der Mittelalterlichen und Neueren Geschichte« München-Berlin, R. Oldenbourg, 1907—11, v. 8.
202. **G I R Y** A.: Manuel de diplomatique. Diplomes et chartes. Chronologie technique. Éléments critiques et parties constitutives de la teneur des chartes. Les chancelleries. Les actes privés. Paris, Hachette & Co., 1894, v. 8.
203. **H E U B E R G E R** Richard: Allgemeine Urkundenlehre für Deutschslad und Italien. V »G R U N D R I S S der Geschichtswissenschaft« hgg. von Al. M E I S T E R. I. Reihe, Abtg. 2. Leipzig, B. G. Teubner, 1913, v. 8. 2. vyd.
204. **P A O L I** Cesare: Programma scolastico di paleografia latina e di diplomatica. I.—III. Firenze, G. C. Sansoni, 1901—1913, 8.
205. **P H I L I P P I** F.: Einführung in die Urkundenlehre des deutschen Mittelalters. V »B U E C H E R E I der Kultur und Geschichte« sv. 3. Bonn-Leipzig, Kurt Schröder, 1920, m. 8.
206. **P O S S E** Otto: Die Lehre von den Privaturkunden. Leipzig, Veit & Co., 1887, 4.
207. **P T A S Z Y C K I** Stanislaw: Encyklopedia nauk pomocniczych historji i literatury polskiej. V »B I B L J O T E K A universytetu Lubelskiego« nro. 2. Lublin, Universytet Lubelski, 1921, 8.
208. **R O S E M U N D** Richard: Die Fortschritte der Diplomatik seit Mabillon vornämlich in Deutschland-Oesterreich. V »B I B L I O T H E K, Historische« IV. München-Leipzig, R. Oldenbourg, 1897, 8.
209. **S E E L I G E R** G.: Urkunden und Siegel in Nachbildungen für den akademischen Gebrauch. I.—IV. Leipzig, B. G. Teubner, 1913—14, 8.

XIII. Glossaria.

210. **B R A N D L** Vinzenz: *Glossarium illustrans bohemico-moravicae historiae fontes. Enthal tend: Die Erklärung 1. der in den böhmisch-mährischen Geschichtsquellen gebräuchlichen böhmischen diplomatischen Ausdrücke, 2. jener lateinischen und 3. jener deutschen Worte, welche in diesen Quellen speciell vorkommen.* Brünn, C. Winiker, 1876, v. 8.
211. **B R I N C K M E I E R** Eduard: *Glossarium diplomaticum zur Erläuterung schwieriger einer diplomatichen, historischen, sachlichen oder Wörterklärung bedürftiger lateinischen, hoch- und besonders niederdeutschen Wörter und Formeln ... I.—II.* Hamburg-Gotha, Friedrich Andreas Perthes, 1855—56, v. 4.
212. **D I E F E N B A C H** Laurentius: *Supplementum Lexici mediae et infimae latinitatis conditi a Carolo D U F R E S N E domino D U C A N G E, aucti cum ab aliis tum ab H E N S C H E L L I O itemque glossariorum germanicorum quae adhuc in lucem prodita sunt. Glossarium latino-germanicum mediae et infimae aetatis.* Francofurti ad Moenum, Jos. Baer, 1857, 4.
- 213: **D U C A N G E** Carolus D U F R E S N E: *Glossarium mediae et infimae latinitatis. Editio nova aucta pluribus verbis aliorum scriptorum a Lepoldo FA V R E. I.—X.* Niort, L. Favre, 1883—1887, 4.
214. **F O R C E L L I N U S** Aegidius: *Totius latinitatis lexicon.* 3. vyd. Vincentia de V I T. Prati, typ. Aldini, 1858—1875, 4.
215. **G O E T Z E** Alfred: *Frühneuhochdeutsches Glossar.* Bonn, Marcus & Weber, 1920, m. 8.

XIV. Heraldika.

216. **B L A Ž E K** Konrad: *Der Adel von österr. Schlesien.* V. »J. SIEBMA CHER: Grosses und allgemeines Wappenbuch« sv. IV. odděl. II. Nürnberg, Bauer & Raspe, 1885, 4.
217. **G R I T Z N E R** Erich: *Heraldik,* V »G R U N D R I S S der Geschichtswissenschaft« Reihe I., Abtg. 4. 2. vyd. Leipzig, B. G. Teubner, 1912, v. 8.
218. **H A U P T M A N N** Felix: *Wappenkunde.* V »H A N D B U C H der mittelalterlichen und neueren Geschichte« Abtg. IV. München-Berlin, R. Oldenbourg, 1914, v. 8.
219. von **K A D I C H** Heinrich - Conrad **B L A Ž E K:** *Der mährische Adel.* V »J. SIEBMA CHER: Grosses und allgemeines Wappenbuch« sv. IV., Odděl. 10. Nürnberg, Bauer & Raspe, 1889, 4.
220. **K R Á L z Dobré Vody** Vojtěch: *Heraldika. Souhrn pravidel a předpisů znakových.* Praha, Rudolf Štorch, 1900, v. 4.
221. **H E R M A N N** Hermann: *Genealogie und Heraldik bürgerlicher Familien Oesterreichs Ungarns.* I.—II. Wien, Selbstverlag, 1899—1902, v. 8.
222. **K E K U L E** Stephan: *Ueber Bedeutung der Heraldik, Sphragistik und Genealogie und ihre Beziehungen zu anderen Wissenschaften und Künsten.* Berlin, I. A. Stargardt, 1894, m. 8.
223. **K O L Á Ř** Martin-August **S E D L Á Č E K:** *Českomoravská heraldika.* I.—II. Praha, Česká Akademie, 1902—1925, v. 8.
224. **M E R A V I G L I A C R I V E L L I** Rudolph Johann Graf: *Der böhmische Adel.* V »J. SIEBMA CHER: Grosses und allgemeines Wappenbuch« sv. IV. odděl. 9. Nürnberg, Bauer & Raspe, 1886, 4.
225. **P I L N Á Č E K** Josef: *Staromoravští rodové.* Vídeň, n. vl. 1930, 4.
226. von **Q U E R F U R T H** Curt O.: *Kritisches Wörterbuch der heraldischen Terminologie.* Nördlingen, C. H. Beck, 1872, 8.

227. R Y B I Č K A Antonín: O erbích, pečetech a znacích stavu kněžského v Čechách. V »PO JEDNÁNÍ Krále českého společnosti nauk« V./12. Praha, Král. česká společnost nauk, 1863, 4.
228. Š T O R M Břetislav: Znaky stavu kněžského v zemích českých. Olomouc, Družina literární a umělecká, 1929, m. 8.
229. WIDIMSKY Vinzenz Robert: Städtewappen des österreichischen Kaiserstaates. I. Wien, Hof- und Staatsdruckerei, 1864, v. 4.

XV. Chronologie.

230. C A P P E L L I A.: Cronologia, cronografia e calendario perpetuo. Dal principio dell' era cristiana ai giorni nostri. 2. ed. Milano, Ulrico Hoepli, 1930, 16.
231. C A V A I G N A C E.: Chronologie à l'usage des candidates aux examens d'histoire. Paris, Payot, 1925, 8.
232. E M L E R Josef: Rukovět chronologie křesťanské zvláště české. Kalendář na léta od 800 až do 2000 po narození páně. Potřebná pomůcka pro archiváře, dějepisce, duchovní, soudeč a advokáty. Praha, Historický spolek, 1876, 4.
233. G R O T E F E N D Heinrich: Zeitrechnung des deutschen Mittelalters und der Neuzeit. I.—II. Hannover, Hahnsche Buchhandlung, 1891—1898, v. 8.
234. G R O T E F E N D Heinrich: Abriss der Chronologie des deutschen Mittelalters und der Neuzeit. V »GRUNDRISS der Geschichtswissenschaft« Reihe I., Abtg. 3. Leipzig-Berlin, B. G. Teubner, 1912 v. 8.
235. G R O T E F E N D Heinrich: Taschenbuch der Zeitrechnung des deutschen Mittelalters und der Neuzeit. 5. vyd. Hannover, Hahn, 1922, m. 8.
236. H R U B Ŷ Václav: Úvod do archivní teorie i praxe. V »Knihovna společnosti přátel starožitnosti čsl.« I. Praha, Společnost přátel starožitnosti čsl., 1930, 8.

XVI. Onomatologie, jména osobní a místní.

237. Č E R N Y František - Pavel V Á Š A: Moravská jména místní. Výklady filologické. Brno, Matice Moravská, 1907, 8.
238. E G L I J. J.: Nomina geographicā. Versuch einer allgemeinen geographischen Onomatologie. Leipzig, Friedrich Brandstetter, 1872, v. 8.
239. K O T Ī K Antonín: Naše příjmení. Praha, n. v. 1894, v. 8.
240. M I K L O S I C H Franz: Die Bildung der slavischen Personennamen. V »DENKSCHRIFTEN der k. Akademie der Wissenschaften. Phil. hist. Cl.« X. Wien, 1860, 4.
241. Š I P E K Ladislav: Schematismus jmen křesťních a jiných, s českým jich významem a s případnými českými a slovanskými obměnami. Praha, Střívní, 1905, 18.
242. W I D A J E W I C Z Józef: Nazwiska i przezwiska ludowe. V »PAMIĘTNIK Historycznoprawny« I./2., Lwów, n. v. 1925, 8.

XVII. Paleografie.

243. B A R O N E Nicola: Paleografia latina, diplomatica e nozioni di scienze ausiliarie. V »BIBLIOTEKA di Museion« I. Napoli, Rondinella e Loffredi, 1923, 8.
244. B A U C K N E R Arthur: Einführung in das mittelalterliche Schrifttum. München-Kempten, Josef Kösel und Friedrich Pustet, 1923, 16.

245. BRETHOLZ Berthold: Lateinische Palaeographie. V »GRUNDRISS der Geschichtswissenschaft« Reihe I., Abtg. I. Leipzig-Berlin, B. G. Teubner, 1912, v. 8.
246. CAPPPELLI Adriano: Lexicon abbreviaturarum. Wörterbuch lateinischer und italienischer Abkürzungen, wie sie in Urkunden und Handschriften besonders des Mittelalters gebräuchlich sind, dargestellt in über 14.000 Holzschnittzeichen. 2. vyd. Leipzig, J. J. Weber, 1928, m. 8.
247. FRIEDRICH Gustavus: Acta regum Bohemiae selecta phototypice expressa. I.—II. Pragae, 1898—1913, v. fo.
248. FRIEDRICH Gustav: Učebná kniha paleografie latinské. V »BIBLIOTHEKA Historická I.« Praha, Bursík a Kohout, 1898, 8.
249. KLEMm Paul: Handbuch der Papierkunde. 3. vyd. Leipzig, Th. Grieben, 1923, v. 8.
250. LINDSAY Wallace Martin: Palaeographia latina. I. — V »PUBLICATIONS, St. Andrews University. Oxford, Rumphrey Milford, 1923, v. 8.
251. LOEFFLER Karl: Einführung in die Handschriftenkunde. Leipzig, Karl W. Hiersemann, 1929, v. 8.
252. PROU Maurice: Manuel de paléographie latine et française. Paris, 8. 2. vyd. I.—II.
252. SAUDEK Robert: Vědecká grafologie. Psychologie písma. Praha, Orbis, 1925, v. 8.
253. SCHIAPARELLI Luigi: Avviamento allo studio delle abbreviature latine nel mediceo. Firenze Leo S. Olschki 1906, 8.
254. WALTHER Joannes Ludolfus: Lexicon diplomaticum, abbreviations syllabarum et vocum in diplomaticis et codicibus a seculo VII. ad XVI. usque occurrentes exponens, iunctis alphabetis et scripturae speciminiis integris. Gottingae, Jo. Pet. et Jo. Wilh. Schmid, 1745, fo.
255. WATTENBACH Wilhelm: Das Schriftwesen im Mittelalter. 3. vyd. Leipzig, S. Hirzel, 1896, v. 8.
256. THOMPSON E. M.: Paleografia greca e latina. Tradizione dall'inglese con aggiunte e note di Giuseppe FUMAGALLI. 3. vyd. Milano, Hoepli, 1911, 16.
257. HULAKOVSKÝ Jan M.: Abbreviatae vocabulorum. — Zkrácení slov. — Abkürzungen von Wörtern. Praha, Taussig & Taussig, 1852, 4.
258. SCHUBART Wilhelm: Palaeographie. I. Griechische Palaeographie. V »HANDBUCH der Altertumswissenschaft« I. Band, 4. Abtg. I. Hälfte. München, C. H. Beck, 1925, v. 8.
259. ŠETLÍK B.: Papír, jeho výroba, vlastnosti a zkoušení. Praha, n. v. 1907, 8.

XVIII. Sfragistica.

260. BERICHEM Egon Freiherr von: Siegel. V »BIBLIOTHEK für Kunst- und Antiquitäten-Sammler« XI. Berlin, Schmidt & Sohn, 1923, v. 8.
261. GROTFEEND Heinrich: Ueber Sphragistik. Breslau, 1875, 8.
262. ILGEN Theodor: Sphragistik. V »GRUNDRISS der Geschichtswissenschaft« I. Reihe, Abtg. 4. Leipzig-Berlin, G. B. Teubner, 1912, v. 8.
263. MASÁK J.: Pečeti české, moravské a slezské. Praha, Společnost přátel starožitností českých. b. r. 8.

Znamení a znaky nešlechticů.

I.

Záhy po vzniku heraldických znaků jejich užívání se velmi rozšířilo. Nejen šlechta, nýbrž i kláštery a města, korporace duchovní i světské, a konečně i jednotliví měšťané, rychtáři, svobodníci a jiní oblíbili si používání znaků. Jako vznikaly znaky nejdříve z praktické potřeby, především vojenské, tak rovněž praktická potřeba způsobila, že znaků záhy začali užívat vedle osob šlechtických a právnických také nešlechtici, především obyvatelé měst. Jakmile znak se zbroje rytířovy se octnul na jeho pečeti, byl dán podnět, aby heraldické figury objevovaly se také v pečetích osob nešlechtických. Vedle praktické potřeby a touhy po represen-taci jistě i dekorativní účin znaků, ladnost jejich tvarů a líbivost barev přispívaly k nejhojnějšímu používání znaků. Znaky stavů nižších — jak samo z naznačeného vývoje vyplývá — vyskytují se ovšem teprve později, než znaky při stavech vyšších. Máme-li kolem roku 1200 již hojně znaky šlechtických, znaky měšťanů vyskytují se teprve ve století čtrnáctém. Domácí doklad, jak velmi byla již vyvinuta heraldika nešlechtických rodů městských v uvedené době, máme v rozepří pražských rodů Rostů a Lemperfulerů r. 1350¹⁾. Pečeti urozených i neurozených se namnoze valně od sebe neliší, a také do té doby volba erbovního znamení nepodléhala omezení, leč tomu, aby nikdo neosvojoval si erbu, jehož kdo jiný již užíval. Svobodná volba znaků — aspoň fakticky — jistě nedoznala omeze-ní ani tehdy, když panovníci počali ze své pravomoci povyšovati do vyšších stavů a obdarovávati jednotlivé osoby znameními erbovními. Znaky panovníky udělené na rozdíl od svobodně volených byly však váženější, protože spocívaly na veřejnoprávním základu a požívaly tím i zákonité ochrany. Nejstarší erbovní listy — tak se nazývaly listiny (majestáty), jimiž panovník nebo osoba k tomu oprávněná udílela erb, event. i přídomek — jsou ze století 14. Od válek husitských udílení erbovních listů se velmi množí a dochází největšího rozkvětu v století 16. »Pýcha a bohatstvo zrodily v měšťanech 15. a 16. věku nezřízenou touhu, aby erby a přídomeky podobni byli aspoň rytířům nebo vladykám²⁾. Erbovníci až do počátku 16. století namnoze téměř automaticky přecházeli do stavu vyššího, rytířského, ale později vytvořila se mezi oběma těmito

¹⁾ Památky Archaeol., VII. 1868, str. 436. — Kolářova Heraldika, str. 87.

²⁾ Z. Winter, Kulturní obraz č. měst. I. kap. VII. Erbovní měšťané.

vrstvami jen dosti nesnadno překročitelná přehrada³⁾). Právně tedy udělení erbovního listu v dobách největšího rozkvětu této instituce až do jejího zániku koncem věku 18. neznamenalo více než, že obdařený a jeho legitimní nástupci směli užívat uděleného erbu a přídomku, zůstávali však nadále ve svém dosavadním stavu. Erb a přídomek nevyvozoval poddaného z poddanství, měšťan zůstal nadále měšťanem a při svých městských živnostech, jimiž šlechtic se zabývali nesměl. Udělení erbu a přídomku bylo však považováno za vyznamenání, k němuž bychom mohli přirovnati moderní udělování řádů a podobných vnějších vyznamenání. Honositi se erbem stalo se touhou přemnohých, stalo se módou, již hověl kde kdo onačejsí, i když leckdy byl to jen erb cechovní nebo libovolně zvolený. Erby nešlechticů ocitaly se tak na pečetidlech, pečetních prstenech⁴⁾, na různém domácím nářadí, koflících, talířích, na nábytku, kostelních lavicích a jmenovitě též na náhrobnících⁵⁾.

Erby prosté i s přídomkem propůjčovali především panovníci. Císařové římsko-němečtí také však přenášeli toto právo na t. zv. patiny (comites palatini, Hofpfalzgrafen), t. j. osoby nadané zvláštními výsadami⁶⁾. Palatinát byl dvojí: větší (comitiva maior), udělovaný představitelům nejpřednějších šlechtických rodů i dědičně (na př. u nás 1671 Schwarzenbergům, 1676 Kinským, 1724 Coloredům), s nímž spojeno bylo i právo povyšovati do stavu šlechtického, a menší (comitiva minor), jenž dovoloval m. j. pouze propůjčování znaků. Tak komitiva udělená 9. června 1629 Janu Rudolfovi Trčkovi z Lípy opravňovala jej, aby propůjčoval též »pocestným a zachovalým osobám znamení a měšťanské erby a klenoty se štíty a helmy«. Palatinát nebyl však udělován toliko osobám fysickým, nýbrž měly jej též osoby právnické. University mívaly malou komitivu a v důsledku toho udělovaly erby, jmenovitě svým graduovaným příslušníkům. Doktoři vůbec, zvláště doktoři práv, byli považováni za oprávněné k vedení znaků již samým nabytím této akademické hodnosti⁷⁾.

Platnost palatinátů v zemích českých však mocí královskou záhy bývala omezována. Podle královské pragmatiky ze 26. září

³⁾ Viz podrobné studie Vl. Klecandy: *Přijímání do stavu rytířského*, atd. v Čas. Archivní školy, VI. 1928, str. 1 a d., a Tři kapitoly o českomoravských erbovnících ve Zprávách Č. archivu zems., sv. VII.

⁴⁾ Zlatníci jako mistrovský kus m. j. musili hotoviti pečet, do níž vryt erb. Winter, Čes. průmysl a obch. v XVI. věku, str. 212.

⁵⁾ Hojně dokladů portýznu ve spisech Wintrových.

⁶⁾ G. A. Seyler, Studien über Hofpfalzgrafen, insbesondere über Ursprung und Entwicklung dieser Würde. Jahrbuch »Adler«, 4. sv. 1877. — Podrobnosti o palatinech a palatinátu u nás, jm. též výčet jejich oprávnění, viz v Kolářově-Sedláčkově Heraldice, I., str. 43—49.

⁷⁾ Heydenreich, Handbuch d. prakt. Genealogie. Leipzig 1913, II. 157.

1707 uloženo bylo král. prokurátorovi v Čechách, aby fiskální žalobci vystupoval proti těm, kdož užívaj stavovských praerogativ od palatinů nebo odjinud dosažených bez schválení krále českého⁸⁾. Tcetž vyhlášeno roku následujícího také pro Moravu a znova publikováno patentem z 12. prosince 1715. V praxi arcír těchto zákazů málo dbáno, takže Marie Terezie r. 1762 vůbec zrušila ve všech zemích dědičných právo palatinů na udílení šlechtictví, a dvorním dekretem z 9. března 1765 prohlásila za neplatné i jejich oprávnění na propůjčování listů erbovních. Tento počin panovnice vyplýval především arcír také ze snahy, vyhraditi takovéto akty milosti jedině své vlastní moci vladařské. Úplně vzala za své instituce palatinů zánikem říše římsko-německé r. 1806⁹⁾.

Tolik rozšířená obliba ve znacích způsobovala v době největšího rozkvetu této módy velikou poptávku po erbovních listech — kanceláře panovníků i palatinové měly pak z požadovaných tax značný příjem. Proto bylo také zá povědmi brojeno proti svobodnému osvojování znaků. Volební kapitulace císaře Leopolda I. z r. 1658 výslovně zakazuje »užívatí svěmcně volených erbů s helmy etevřenými nebo zavřenými.« Ale veliká sháňka po erbovních listech, tak mocná po celé 16. a skoro i 17. století, ke konci tohoto a na počátku 18. věku zřejmě ochabovala. Přese všecky zákazy svévolné užívání znaků se rozmohlo tou měrou, že kde kdo honosil se — ne-li jinde, tož aspoň v pečeti — líbivým erbem, takže erbovní list již neskytal nic zvláště výsadního, a proto ti, kdož by se dříve byli spokojili propůjčením znaku, nyní žádali již hned povýšení do stavu šlechtického. Za tak změněných poměrů nepřekvapuje, že ve volební kapitulaci Josefa I. z r. 1711 už není ani zmínky po onom zákazu svobodné volby znaků, jenž ještě o půl století dříve jevil se při nejmenším účelném.

Skutečně v korespondencích 17. a 18. věku téměř nenacházíme písemnosti, která by měla pečeť jinou než se znakem, nebo aspoň s rytinou znaku velice podobnou. Pečeť byla praktickou potřebou každého, kdo odesílal listy, neboť nebylo obálek a dopisy skládané tak, jako papíry k lékárnickým práškům, na místě styku horního a dolního kraje papíru se uzavíraly pečetí. A listy psal netolikо šlechtic, nýbrž i příslušníci ostatních vrstev společenských. Ti všichni mívali v pečeti znak nebo rytinu znaku podobnou. Tohoto faktu povšimnul si — především z důvodů fiskálních — známý rakouský kameralista Kristián Julius Schierl ze Schierendorfu, jenž hned

8) J. Demel, Dějiny fiskálního úřadu v zemích českých. I. 2, str. 313.

9) S jedinou výjimkou Leopoldo-Karolinské akademie přírodních věd v Halle n. S., která podřízela komitivu až do nedávné doby, ale práv z ní vyplývajících, jm. práva na udílení erbů, již nevykonávala. (Dr. St. Kekule v. Stradonitz, Familienwappen, v »Elegante Welt«, VI. 1917, str. 19).

v prvých letech vlády Karla VI. předložil císaři memorandum, kterak zmíněný nezákonny stav by bylo lze odstraniti a vyzískati královské komoře »eine zümbliche summa Geldes«: potvrzuje, že neoprávněné osobování titulů a znaků se stalo módou, a dokládá, že státní moc tomu nemůže účinně čeliti, protože stanovené pokuty jscu tak vysoké, že fakticky jich nelze vymáhati. Navrhuje proto snížení těchto trestných sazeb, ale pak také jejich nelítostné vymáhání, a protože »lidská žádostivost cti nevymírá, a stát má zájem na tom, aby horlivost svých poddaných podněcoval, a též umění i živnosti mohou těžiti ze záliby ve znacích« (Wappenfreude), radí k udílení erbů (a titulů) za podmínek co nejsnáze dostupných i méně majetným¹⁰⁾). Proposice Schierendorfovy ovšem uskutečněny nebyly a vše zůstalo při starém. Až za Marie Terezie zase saženo po erbovních listech a nařízeno jejich zavedení r. 1764 ve všech habsburských zemích dědičných¹¹⁾). Ale to bylo již v době, kdy heraldika vůbec a také záliba ve znacích u osob nešlechtických upadala, a kdy móda vytlačovala erby všelijakými allegoriemi a různými emblémy. Působila tu jistě i nechuť osvícenství proti rodovým výsadám, a bylo to pak jen v duchu tehdejšího nazírání, když císař Josef II. prohlásil v dekretru z 3. července 1781: »Protože jest zcela nezávažné, jak znaky vyhlízejí, nestojí ani za to, aby byly cenzurovány a aby se spisovaly učené knihy o heraldice; nechat každý podle své libosti — když mu to působí potěšení — vede ve svém znaku malované nebo ryté rohy, drápy, dravce a zvířata.« Toto znevažující poskytnutí naprosté svobody znakové, přezírající snad úmyslně étický význam věci, arcit nepřispělo již ke vzkříšení někdejší módy, ač ovšem ještěnlost lidská potrvala dále. Později opět z kanceláře rakouských panovníků vycházely občas ještě erbovní listy, až poslední vydán r. 1818 pro Jana Ginnera v Thauru v Tyrolsku. Nejvyšším rozhodnutím ze 7. srpna 1820 další udělování erbovních listů v císařství rakouském pak vůbec zastaveno. Později se vyskytovaly návrhy na opětné zavedení této instituce, r. 1882 ministerstvo vnitra se jimi vážně zabývalo, ale konečné jeho stanovisko bylo zamítavé¹²⁾.

Jak veliká byla obliba pečetí se znakem u osob neurozených, nebo případněji: touha aspoň zdánlivě rovnati se šlechticům, toho máme také výmluvný doklad domácí v pamětech známého zeměměřiče a někdejšího knížecího místoarchiváře v Třeboni, Petra

¹⁰⁾ Viz zevrubné pojednání Dr. O. Mitise: »Schierendorfs Plan eines kaiserlichen Heroldsamtes« v Archivalische Zeitschrift, 40. Bd., München 1931, str. 120—130, kdež také otiskena memoranda Schierlova.

¹¹⁾ Dr. C. E. Langer, Die Ahnen- u. Adelsprobe, die Erwerbung, Bestätigung und Verlust d. Adelsrechte i. Oesterreich. Wien 1862, str. 243.

¹²⁾ Dr. v. Pantz, Zur Frage der Wappenführung Bürgerlicher. Monatsblatt »Adler«, 1913, č. 394, str. 301—303.

Kašpara Světeckého z Černčic. Zaznamenávaje zprávy biografické a rodopisné o přečetných lidech, s nimiž byl znám nebo přišel vůbec nějak do styku, neopomenul nikdy též napsati, leckdy i přikreslit, jakého erbu dotyčná osoba v »pečovtu« užívá, a dodati, zda znak ten má po rodičích, či jen »podle své hlavy« nebo je-li snad »ten pečovt z onejch jeden, jaké kramáři na prodej nosejí.« Zvláště tato věta je hodna pozoru: móda znakových pečetí byla tak rozšířena, že se prodávaly na jarmarcích!

Na sklonku 18. století znaků nešlechtických ubývá a v 19. věku objevují se řídčeji a řídčeji, aby v polovině století zmizely takřka úplně. Přispívaly k tomu jistě hodně protitradiciční ideje francouzské revoluce a liberalistický názor, neodpovídající ovšem skutečnosti, že znak jest výlučným privilegiem stavu šlechtického. Ale také vývoj nové formy dopisů tu hodně přičinil: pronikání lepených obálek činilo pečetění zbytečným. A pokud se ještě pečetilo, zmizely s pečetí nešlechticů znaky docela a ustoupily málo individuálním monogramům, počátečním písmenám jména majiteľova. Jen starousedlí měšťané dlouho ještě zdobívali tyto monogramy nahoru umístěnou korunkou, která proto nazývána k oru n ou o b č a n s k ou n e b o m ě š ē t a n s k ou (Bürgerkrone). Doba rozkvětu heraldiky znala jen koruny panovnické. Teprve později helmy znaků zdobeny také korunami a za úpadku heraldiky v 17. a 18. století přicházejí do užívání t. zv. koruny hodnostní (Rangkronen), t. j. koruny, které — umístěny nad znakem nebo monogramem nositele — vyjadřovati měly jeho hodnost vévodskou, knížecí, hraběcí atd. Této zvyklosti šlechty vyšší brzy chopila se také šlechta nižší, až konečně se ustálily tvary o devíti (viditelných) perlách pro hrabata, o sedmi pro svobodné pány a o pěti pro rytíře a prosté šlechty. Měšťané si oblíbili korunku o třech liniích a dvou perlách mezi nimi. Byla to jistě zcela neoprávněná usurpace, ale vžila se a byla trpěna. Hojně užívání »občanské či měšťanské« korunky jest faktem, jehož nelze upřít, a proto překvapuje, že — pokud víme — žádná heraldická příručka se o ní vůbec nezmíňuje. Jen dva doklady jsme o ní našli v literatuře: článek podepsaný »Frh. L. St.« o korunách, jenž potvrzuje uvedenou zvyklost měšťanstva¹³⁾, a v biografii Em. Zdekaueru se dočítáme, že 19. srpna 1850 mu odevzdala deputace pražských řemeslníků »zlatou korunu občanskou«¹⁴⁾. Zmínili jsme se o těchto korunkách, užívaných osobami nešlechtickými, také z té příčiny, že nejednou bývají považovány za doklad pro šlechtictví osoby, jež jich užívala — doklad arciť, jak jsme ukázali, naprostě lichý a bezpodstatný.

¹³⁾ Der deutsche Herold, Berlin 1875, VI. 41.

¹⁴⁾ Ottův slovník naučný, XXVII., 495.

Ještě jedna věc bývá pro rodopisce oříškem, a to tím spíše, že v našich nejběžnějších příručkách by o ní marně hledal poučení: titul »de lauro« a spojený s ním znak. Věc bývá tápajícímu genealogovi tím záhadnější, když ví, že ani předkové, ani potomci dotyčného nositele titulu a znaku »de lauro« tohoto přídomku neužívali. Běží tu totiž oojedinělý v českém právu případ osobního šlechtictví, jehož se dostávalo podle privilegia císaře Leopolda I. ze 4. listopadu 1680 onomu chovanci každého ročníku svato-václavského semináře Tovaryšstva Ježíšova v Praze (v dnešní Husově třídě, budova něm. techniky), jenž prvý dosáhl filosolického doktorátu na pražské universitě. Takto vyznamenaný — pokud snad nebyl již rodem šlechticem — eo ipso povyšen do šlechtického stavu království Českého s přídomkem »de lauro« (= z vavřínu) a směl užívat znaku, sestávajícího z podélného štítu rozšířeného, v jehož pravé zlaté polovině spatřuje se rozhraním obou polí rozpůlený černý orel s hlavou do prava obrácenou, v pravém spáru držící zelený věnec; v levém červeném poli jest stříbrné bревно, na němž se čtou zlatá písmena S W S (= Seminarium sancti Wenceslai). Nad štítem helm s klénotem a příkrývadly podle štítu. Výsada tato zrušena dv. dekretem z 6. července 1776, ale obnovena dekretem z 12. ledna 1781¹⁵⁾.

Na tomto místě třeba se zmíniti také ještě o »značích«, s nimiž v občanských rodinách často se setkáváme. Není málo takových rodin u nás, jež — tu pečlivěji, onde ledabyleji — uchovávají »svůj znak« malovaný na větším kartonu, obyčejně formátu asi 25 : 30 cm, zpravidla s německým nápisem: »Wappen der Familie N.« a s udáním, že znak tento jest zobrazen podle díla »Grosse Europäische Wappensammlung«. Začasté bývá ještě připojeno udání, že sbírka ta se nachází v Miláně (Mailand), nebo že znak jest vzat »ze šlechtického archivu rytíře ze Schoenfeldu«. Dnešní držitelé naveskrz již nemají tušení, mají-li tu kresbu po dědečkovi či pradědečkovi, a domnívajíce se, že skutečně běží o starožitnou rodinnou památku, nevědí také o pravé podstatě takového výtvoru. Nezřídka k němu připínají ještě nějakou tradici o šlechtickém původu svého rodu, že je to malováno podle diplomu, jehož original shořel, nebo po dědečkově smrti se ztratil, a pod. Možno — a nutno — říci bez obalu, že všecky takovéto »značky« jsou bezcennými, hromadnými výrobky soukromých »heraldických« kanceláří, jež za peníz poměrně nikoli malý se uvolovaly komukoliv »z velké všeobecné evropské sbírky znakové« vyhledati příslušející mu erb a dodati věrné jeho vyobrazení. Ve skutečnosti dodaly takovéto agentury

¹⁵⁾ P. K. Jaksch, Gesetzlexikon f. d. Kgr. Böhmen von 1601—1800. Praha 1828, IV., str. 214/15. — Za laskavě poskytnuté zprávy o instituci »de lauro« děkujeme též p. archiváři Dr. J. Berglovi.

bud úplně vymyšlený, heraldicky zpravidla nemožný, nově ad hoc vytvořený »znač«, nebo dotyčný »fabrikant« ve známé a proslulé sbírce Siebmacherově vyhledal si znak některé rodiny stejného nebo podobného jména, prostě jej okopíroval nebo poněkud pozměnil, nedbaje nic, že rod zákazníkův a rod, jemuž takto erb v plném slova smyslu byl ukraden, s největší pravděpodobností — mimo snad jméno nebo pouhou podobnost jeho — nemají společného pranice a stejný původ nejméně. Takovýto hotovitel se také nestaral, že nabývatel uzmutého znaku mohl míti i nemilé styky s úřady, běželo-li o znak právně chráněný, pak-li rodina postižena by se o věci byla dověděla a podala žalobu. Nejvíce bujel zlořád těchto znakových kanceláří od 18. století¹⁶⁾, jmenovitě v prvé polovici 19, ale dařilo se takovýmto »podnikatelům« i později, ba v Německu ještě na počátku tohoto století bylo lze v nejrůznějších časopisech čistí ohlášení, že každý, kdo zašle 5 nebo 10 marek, obdrží svůj znak krásně v barvách provedený. V zemích bývalé monarchie habsburské před třiceti lety byla podobná kancelář ve Vídni, která sice sídávala zdání seriosnosti, ale ve skutečnosti nebyla nikdy na rozpacích, kde »najít« právě potřebný znak¹⁷⁾. Než máme také domácí doklad, jak naši dědové byli lákáni, aby si opatřili znak svého rodu; pro zajímavost tuto uvádíme insert, který přinesl »B. Budweiser Anzeiger aus dem südlichen Böhmen« v čísle 26. ze dne 3. července 1852:

BEKANNTMACHUNG.

*Das Heraldische Institut in Leipzig lässt durch ihren Agenten wieder Bestellungen auf
richtige*

FAMILIEN-WAPPEN

*aufnehmen, wozu die ausführliche genealogische Beschreibung
dazu folgt.*

*Bestellungen werden angenommen in der Wohnung des Herrn
Josef Koch, Kleidermachermeister in der Bischofsgasse, wo alles
Nähere zu erfahren ist.*

¹⁶⁾ Tak Světecký uvádí (III. 523) erb geometra Ant. Fleischera k r. 1761, vytažený z knihy 9., str. 187 »ze starých knih u sv. Marghenty v Miláně«. Třeboňský měšťan a barvíř Jos. Pospíšil (1721—1811) zaznamenává k r. 1762 svůj erb z téhož pramene, ale z »knihy 1., kap. 1.«, a dodává: Toto jest nápis mého erbu z Majlandu, který jsem dostal a na sklenicích vyrýti nechal.« — Jak vidno, »působil« v letech 1760tých takový znakový agent právě na Třeboňsku, a zajisté též jinde.

¹⁷⁾ Jak svědčí o tom dílo vydané jejím majitelem: »Genealogie und Heraldik burgerlicher Familien Österreich-Ungarns. Herausgegeben von Hermann Hermann. Wien I. 1899, II. 1900. Vedle údajů spolehlivých mnohé třeba přijímat z této knihy velmi kriticky.«

V tomto návěstí je zajímavý také příslib, že »heraldický institut« se uvoluje k »znaku« dátí také »obšírný rodopisný výklad«. Kdo ví, jak pracně se rodopisy sdělávají, jak těžko bývá doložití společný původ dvou pošlostí téhož rodu, dovede si o ceně »výrobků« takovýchto kanceláří snadno utvořiti správný úsudek sám.

(Pokračování.)

Dr. Ignác Horníček:

Rodopis a fotografování.

V Sudetendeutsche Familienforschung, roč. III. seš. 2 a IV. seš. 2, napsal Dr. techn. A. Dietl dva články stejného jména: »Photographie im Dienste der Familienforschung«. Velmi mě zaujaly, poněvadž již několik let se zabývám fotografováním listin a j. předmětů z blízka, čili t. zv. reprodukcí.

Dr. Dietl mluví hlavně o technické stránce reprodukce. V roč. III. uvádí, že fotografuje malou komoru $6\frac{1}{2} \times 9$, v druhém článku sděluje čtenářstvu novinku, že firma Leitz zhotovala malý, ale velmi dokonalý přístroj »Leica«, kterým možno zhotovit maličké snímky 24×36 mm a pak je zvětšit na velikost 13×18 cm, při čemž zdůrazňuje, že výroba snímků je velmi levná.

O čem se Dr. Dietl stručněji zmíňuje, jsou důvody, proč odporučuje fotografování rodopisci. Podle mého náhledu články tyto se hodí pro fotografy, kteří fotografování již dobře rozumí. Musím však upozornit na dvojí okolnost: že jest třeba i dobrému fotografovi znati všechny okolnosti a podmínky, jež se při reprodukci archiválí naskyttnou, a pak že je mnoho rodopisců, kteří fotografovat vůbec neumějí a kteří se tomu musí naučiti co nejdříve, nemohouce se dlouhou dobu cvičit ve fotografování, aby mohli pracovati těmi stroji a methodami, o nichž Dr. Dietl píše.

Mám dojem, že Dr. Dietl odporučuje fotografovat hlavně celé knihy. Snad bylo by to dobré, kdyby celé matriky byly ofotografovány a u rodop. společnosti uloženy. Dr. Dietl kreslí obrasy podniků opravdu velikých, potřebných a ideálních. Prozatím nesmíme však zapomínat, že rodopisec pracuje nejčastěji toliko pro sebe a opisuje pouze to, co potřebuje a co se jeho rodu týká.

V prvním případě je nutno, aby fotografování prováděl zručný fotograf a to tak, aby zhotovení snímků celých knih bylo hodně laciné a pokaženého materiálu co nejméně. V druhém případě nutno hleděti však k tomu, aby každý rodopisec dosáhl svého cíle, již pro cíl sám, bez ohledu na výdaje, t. j. aby snímek byl jistý, dobrý, zřetelný a aby jeho zhotovení nedalo příliš mnoho práce a času. Tím, že výsledek finanční není nejlepší, t. j. nejlevnější, není ještě řečeno a dokázáno, že nejlepší způsob a výsledek je ten, kde náklad výrobní je nejmenší. Vše má své výhody a nevýhody.

Obrátil-li se Dr. Dietl ke zručným amatérům, t. j. upozornil-li fotografy, že mohou fotografovat též listiny, obracím se v tomto článku ke všem rodopiscům, kteří pracně opisují, a radím jim, aby odložili pero a inkoust, a aby archivie fotografováli; tot rozdíl mezi článkem mým a Dr. Dietla.

Fotografování archiválí vyžaduje: aby rodopisec materiál vyhledal, potřebné si připravil a pak fotografování provedl.

Vyhledání archiv. materiálu. Rodopisec musí znati, co asi staré vrchnostenské, městské a jiné archivy obsahovaly; o tom se poučí z různých knih, jež o archivech vyšly. Dále musí se informovati o správě archivu, zdali a kdy dovoleno je v něm bádat, kdy je archiv otevřen, kdo jej spravuje atd. Rodopisec musí konečně znati svůj rodokmen, vziti jej s sebou, vziti též

dosavadní své nálezy, aby se mohl rychle orientovati, kam ten nebo onen nález patří a koho se týká. Doporučují vždy si vzít dobrý kapesní slovník latinsko-český a Rankův německo-český.

Pro výsledky svého bádání připraví si rodopisec s e z n a m podle tohoto vzoru:

Jméno a místo archivu	Signatura knihy, listiny	Titul knihy neb listiny (popis, velikost, počet listů a j.)	Fotografovaný list nebo stránka	Poznamení velmi nečitelného písma	Kontrolní číslo
1	2	3	4	5	6
Kroměříž městský archiv	351	Contracten Buch der Stadt Crembsier Tom. I. (Vazba kožená, 25×36 cm, papír, 358 listů)	135 135 v 136 307	.	1 10 30 18
Urk.			1	.	28
Smlg.			2	.	105
1865		Zahl 320	3 4	.	4 93
		Z. 389	1	.	12

Dále si připraví do krabičky t. zv. kontrolní čísla. Jsou to asi 1 cm široké a 2 cm dlouhé obdélníčky z nepříliš silného bílého papíru, na něž (v dolní polovině délky) tuší napíšeme číslice 1, 2 atd.; asi 200—300 kusů. Za každou číslící na lístku uděláme tečku, aby různou polohou nenastala zaměna, na př. 66 — 99, 69 — 96 a pod. Proužky papíru s čísly přehneme v půli, abychom je mohli na horním kraji fotografované stránky zavéstiti, nebo prázdného místa nad číslem použijeme k zaklesnutí drátěné svorky, jako se spojují spisy.

Pro badání a fotografování doporučuji spíše letní dobu. V zimě je den krátký, člověk málo udělá, těžce se fotografuje a v archivu — není-li to ovšem některý veliký archiv, kde studovna a skladističky jsou odděleny — se obvykle netopí a topiti nesmí. Spíše snad je možno knihu z archivu prohlížeti v teplé kanceláři a připravovati si materiál pro letní fotografování.

Když rodopisec přijde do archivu, rychle se orientuje, kde co je uloženo, a začne prohledávat jednotlivé svazky¹⁾. V archivu, kde jsou svazky s rejstříky, doporučuji vzlít nejstarší tyto svazky. Podle rejstříku si badatel vyhledá jméno a nalezne-li nějaký zápis, ihned vyplní hořejší »Seznam«, při čemž poznamená

¹⁾ Pan pisatel má asi na mysli archivy, které nemají stálé odborné správy. Pozn. red.

k až do u stránku (folio), na kolika stránkách zápis je. Tedy na př. zápis v Contr. B začíná na fol. 135 a končí na přední straně folia 136; bude tudíž nutno fotografovat přední stranu folia 135, zadní (v. = versa) stranu fol. 135 a přední folia 136, celkem 3 stránky. To tedy musí přesně označit (t. j. každou stránku zvláště!) v rubr. 4 a oddělit čarou v rubr. 4—6. Když vyhledal a poznámenal všechny zápisů z knihy, oddělí je vodorovnou čarou v rubr. 2—6 od následující knihy, kterou začne prohlížet. (Viz vzor!) Při této práci tedy neopisuje nic, nýbrž znamená si jen stránky resp. listy. Odporučuji však, aby rodopisec aspoň přelétl zrakem každou stránku a zvláště konce jednotlivých zápisů, poněvadž tam bývají uvedeny jiné knihy archivu, na něž se zápis odvolává. Na př. v gruntovní knize na konci zápisu čteme: »Vide Schuld Quatern Tom. III. Fol. 105; takovou poznámku si na zvláštní papír pojmenováme, poněvadž nás již předem avisuje o novém nálezu a kde jej najdeme. Na tuto okolnost co nejdůrazněji každého badatele upozorňuji.

Do rubr. 5. v seznamu si pojmenováme strany, které jsou v elmi těžce čitelné (hlavně téměř vybledlé), jež třeba fotografovat pak na desku chromosolární.

Každou knihu, kterou jsme prohlédli, pojmenováme si do seznamu, i když v ní pro nás nic nebylo; to je důležité, abychom při opětné návštěvě archivu (a vůbec) věděli, že se již nemusíme zabývat touto knihou.

Nemohu zde udati, které knihy třeba nejprve prohlížet, které jsou nejdůležitější; doporučuji však tyto: purkrechtní, gruntovní, urbáře, knihy kontraktů, dluhů, knihy svatební, knihy testamentů a j.

Je-li nějaký zápis uložen jako listina v balíčku ve sbírce listin, pak obyčejně nebývá na balíku titul (jako je tomu u knih), nýbrž jen nějaká signatura, na př. »Urk. Smlg 1865 = Urkunden Sammlung 1865. Zde musíme vyplnit stejným způsobem pro tuto listinu její stránky, musíme si je sami označit a v rubr. 4 onoho seznamu pojmenovat; potom každou listinu musíme vodorovně v rubr. 3—6 oddělit zrovna tak, jak jsme oddělovali celé knihy. Prohledajice pak celý balík, oddělime jeho nálezy čarou v rubr. 2—6 (Viz vzor!). Jednotlivé samostatné jednostránkové listiny do seznamu sice zapíšeme (nějaký titul přece listina má, a nebo aspoň signaturu), avšak při fotografování neoznačíme ji kontrolním lístekem. Jestliže ji můžeme při nalezení ofotografovat udělejme to ihned, poněvadž si musíme takovou listinu označit, kde je uložena, abychom ji při své příští návštěvě archivu našli.

Listiny vícestránkové a sešity tvořené několika archy si do seznamu pojmenováme a na listinách jenně obyčejnou tužkou napišeme stránky.*)

Knihy s rejstříky se prohlédnou rychle; hůře je s knihami bez rejstříků. A ty bývají obyčejně nejstarší, nejdůležitější a nejzajímavější. Zde nezbývá, leč list za listem pročist, a hledat. Tu právě se osvědčuje fotografování, poněvadž ušetří badateli, co on nevíce potřebuje a čeho nejméně má, času. Badatel-fotograf, jenž by jinak musel mnoho času věnovat opisování nálezu, může jej věnovat důkladnějšímu pátrání, není nervosní a neptá se, jak a kdy to opíše; ví, že jeho »opis« bude pro něho hráčkou. Jaká ohromná úspora a výhoda to je, ví jedině ten, kdo pracně opisoval několik stránek a ztrávil tím třebas celý den, zatím co mohl tuto práci mit fotoaparátem hotovou za 5 minut. Největší malheur může však postihnouti badatele-písáře, je-li písmo vybledlé neb jako nějaký rebus nečitelné; v takovém případě budť to přečte a pracně rozluští za celý den a tudíž napiše několik jen rádků, a nebo nečitelné místo vynechá a místo souvislé listiny doveze si domu vlastně »řešeto s dírami«. To nemá ceny! Fotografování však mu v tomto případě poslouží známenitě a »opíše« věrně vše; tento »opis« nepotřebuje badatel ani kolacínovat, přezkoušet, zdali souhlasí s originálem.

*) Ovšem nikoli bez vědomí a svolení archivářova!

Nemusím proto dokazovat ohromnou výhodu pro každého rodopisce, ať už je zručný čtenář písma nebo ne. Zvláště pro méně zručné čtenáře starého písma je fotografování absolutně nutné a potřebné, poněvadž neobtěžuje stálými dotazy personál v archivu a nezdržuje jej a sebe.

Na konci této části ještě bych poznámenal, jak si počínati, když kniha není stránkována. V takovém případě u každého nálezu si založíme proužek vyčnívajícího papíru a když jsme s prohlídkou knihy hotovi, prostě spočítáme listy a zjistíme tak, kde nález je; poznámenáme si to v rubr. 4. »seznamu«. Proužek tam necháme; ztratil-li by se snad nebo jestli by snad zapadl dovnitř knihy, máme seznam. Zakládání těchto proužků doporučují vůbec i pro knihy s rejstříky a se stránkami; zrychlují to manipulaci při fotografování.

Fotografování arch. materiálu. Předeším je třeba znáti: co máme neb nemusíme fotografovat, kdy fotografujeme, kolik snímků máme dělat, za jakých okolností to provedeme a konečně co k tomu potřebujeme.

Fotografujeme listiny, sešity, knihy, mapy, plány, obrady a j. Fotografujeme skoro vše; kratičké zápisy, na př. matiční, nemusíme. Za to místa nejasná a písmo vybledlé fotografujeme vždy, i když jsou sebe kratší zápisy. Originální písmo neb podpis ofotografujeme. Kolik snímků budeme dělat, t. j. kolik filmpacků nebo desek budeme potřebovat, zjistíme snadno podle rubr. 4 a 5 seznamu (nutno však počítati s určitou rezervou).

Nejlepší dobou pro fotografování je léto a hodiny polední nebo hodina, kdy je místnost nejlépe osvětlena.

Badatel při své práci musí si všimati též okolnosti, za nichž bude fotografovat, a podle toho se musí předem připravit. Nejsou všude v archivech tak ideální poměry, aby badatel mohl pracovat jako v ateliérku fotografové; na některé okolnosti chci zde upozornit. Místnosti archivu bývají někdy menší, úzké, s jedním oknem, někdy se stolem, jindy bez něho. Fotografování několika stran naráz v poloze vodorovné — jak doporučuje Dr. Dietl — je zde pro temnotu vyloučeno, jestliže bychom knihu a listiny položili na stůl; o fotografování knih na podlaze v těchto temných místnostech vůbec nelze mluvit.

Tuto velkou závadu podle mého názoru a dosavadní praxe lze odstranit tím, že knihu nebo listinu kolmo postavíme na stůl, obrátíme proti oknu a v této poloze fotografujeme, k čemuž ovšem potřebujeme pomocníka (při knihách).

Jsou sice knihy, které se dají pěkně rozevřít a leží na stole ve vodorovné poloze k aparátu všemi stranami a směry, avšak jsou jiné, které mají šířku hřbetu i přes 20 cm, ve hřbetu jsou prohnuté ba přímo zkroucené, takže se nedají na stůl rozložit. Tyto neforemné knihy můžeme fotografovat jeně v poloze svislé, vertikální, při čemž manipulace jest jednoduchá: stranu fotografovanou uchopíme jednou rukou, druhou část knihy uchopíme druhou rukou a rozevřeme v úhlu asi 100° a pak zhotovíme snímek. V poloze vodorovné by to rozhodně nešlo. Jednotlivé listiny připevníme si na stojánek a fotografujeme je sami bez pomocníka.

Vybledlé písmo je závada menší; dá se lehce napravit, použijeme-li desek chromoisolárních a nebo reprodukčních.

Konečně máme závadu, na kterou nesmíme zapomenout, totiž badatelskou nervositu. Mnohdy máme pro badání ve vzdáleném archivě málo času, takže je třeba, aby pátrání bylo rychlé, vydatné a aby fotografování bylo jisté, klidné a nás zbytečně nerozčilovalo, poněvadž z rozčilení a opomenutí můžeme se zvláště ve fotografování dopustiti nenapravitelných chyb. Čím methoda komplikovanější, tím větší možnost na něco zapomenout; čím jednodušší, tím jistější výsledek. Proto méně zručným rodopiscům-fotografům doporučují methodu jednoduchou: větší aparát s matným sklem, kde každý se může přesvědčit, zdali snímek tam je. Toto přesvědčení se na vlastní oči úplně uklidní rodopisce. A to je to nejdůležitější. Že je ovšem snímek tímto způsobem o něco dražší, na to obyčejně člověk už ani nehledí, jen když »má«, co »bral«.

Potřebné zařízení a materiál. K fotografování stačí aparát 9×12 cm*), jenž však bez podmínečné musí mít dvojitý výtah (měch). Pro fotografování obyčejného písma doporučují jen filmpacky**), pro písma úplně vybledlé desky chromoisolární (reprodukční). Potřebu filmpacků udává rubr. 4, desek rubr. 5 seznamu. Dále třeba si vzít lupu, černé plátno, osvětlovači tabulky a krabičku s kontr. lístky. Stativu fotografického netřeba; lze ho nahradit knihami, na něž postavíme aparát. Pro fotografování jednotlivých listin neb slabých sešítů hodí se nejlépe stojánek písarský. Nejprimitivnější stojánek jsou dvě obdélníkové lepenky (asi 20×40 cm) po delší hraně plátnem slepené (obecně »desky«) a pak kolmo na stůl postavené; jedna deska je pro upevnění listin, druhá je rozevřena do pravého úhlu a podpírá desku první. Lepší stojánek je ten, když první desku lepenkovou nahradíme tenkou deskou z měkkého dřeva, poněvadž lze při upevňování listin lépe a snadněji do ní zapichnouti hřebíčky. V některých archivech mají stojánky speciell pro držení listin zhotovené; možno je koupit u odborných závodech; myslím, že se to vyplatí, když si rodopisec takový stojánek (se svorkou a držadlem, na př. značka »Derby«) opatří. Stojánek musí být ovšem úplně kolmý, nikoliv šikmý. Pro fotografování listin na improvizovaných stojáncích potřebujeme několik rýsovacích hřebíčků a 2–3 svorky, jakých se na př. užívá na svíčky na vánoční stromky; těmi si připevňujeme listiny. (Pokračování.)

Zprávy.

Známý list Pogiův o upálení M. Jerónyma Pražského, psaný Leonardovi Arretinovi, opsaný Felixem Feliciánem v »Miscellanea latina«, rukopise č. 314, VI., 351 musea Correrova v Benátkách, reprodukován jest i s vyobrazením Jerónyma na hranici v 2. čísle VI. ročníku italského vědeckého časopisu »Accademie e biblioteche d' Italia« (str. 121).

Kjk.

K rodopisu Schaffgotschů. Genealogie hrabat Schaffgotschů, pokud se mi dostaly do rukou, mají značné omyly a mezery v rodině hrabete Jana Bertholda, žijícího 1741–1806 v Bělohradě. Věc se bezpochyby stala tím, že hrabě si vzal za chot dívku z měšťanského rodu Antonii Studnickou, dcerou po purkrabím z Miličevsi, kteráto mesaliance asi potlačovala zájem ostatního rodu o tuto větev bělohradskou. Wurzbachův »Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich« nazývá dokonce chyběně zmíněného člena rodu Janem Josefem, a jméno jeho choti mění na Johanu. Z deseti dětí z tohoto manželství zařadil do rodokmenu sotva polovinu a ještě s nesprávnými daty.

Laskavostí p. far. Fr. Noska bylo mi umožněno vypsatи z bělohradské matriky data správná. Nejstarší dítě Jana Bertholda hr. Schaffgotsche byla Antonie Barbora Magdalena, narozená 17. července 1786 a zemřelá 8. prosince 1795; druhé dítě, Barbora Františka, se narodila 14. února 1788, provdala se za Fr. Jiřího sv. p. Burkhardta z Klee a zemřela 9. listopadu 1827; Anna Kateřina, později vdvaná za Antonína svob. p. Szepessyho z Negy et, přišla na svět 16. srpna 1789 a zemřela 11. srpna 1817; Františka Terezie uviděla světlo světa 30. prosince 1790 a zemřela již 2. prosince 1792. Teprve po téchto čtyřech dcerách přišel hošák Jan Berthold 23. července 1792; zemřel velmi mlad — již 17. srpna 1807. Po jeho sestřičce Josefě Nepomuceně, jež se narodila 14. května 1794 a půl hodiny po narození zemřela, narodil se hraběcí rodině opět chlapeček, Josef Antonín Felix, dožil se však málo více než dvou týdnů; žil od 30. května 1795 a zemřel již 16. června. Po něm přišla na svět ještě tři děvčátka. První byla asi také slabého zdraví, protože pokřtěna ještě v den

*) S menšími aparáty nemám zkušenosti.

**) Totiž při větším počtu snímků.

svého narození 19. října 1796; dočkala se však nejdelenšího věku ze svých sourozenců, kteří skoro všechni umírali v dětství nebo kvetoucím věku. Byla to Antonie Ludmila, provdaná za Antonína sv. p. Stillfrieda, zemřelá teprve 20. ledna 1871. Její sestra o dva roky mladší snad zemřela docela malíčká. V matrice jest pouze datum jejího narození (19. říjen 1798) a jméno Františka Petronila. Poslední z desíti dětí byla Josefa Žofie, narozená 29. září 1800 a provdaná za Alfonse Gabr. hr. z Aichelburku. Zemřela též mladá 30. března 1829, po osmiletém manželství.

Leont. Mašínová.

Vojini z Čech u rakouského pluku číslo 11 (Michael Wallis) roku 1784: U kompanie hejtmana Hati sloužili: Jan Spechtenthaler, starý 31 r., krejčí z povolání z osady Czonsa (?) u Královského Hradce; Tomáš Beránek, 20 r., z Liblic (u Černého Kostelce); Václav Polák, 30 r., z Janovic; Frant. Krejčí, 40 r., z Libavé? (Vlašim); Jan Tretter, 31 r., z Libodřic (Schwarzhütten); Jan Neubauer, 25 r., z Pitschni (?) (Jankau); Jan Wascza, 28 r., Načeřadec (Kouřim); Jakub Stolpe, 27 r., Miloncrinist? (Gnemischl?); Tomáš Netušil, Ouvaly (Škvorec); Jiří Schida, 29 r., Hradisko (Kolín). U téhož pluku sloužilo ještě množství vojínů z okolí Kouřímě a Čáslavě (dle aktu vídeňského válečného archivu, Musterliste).

J. Pilnáček, Vídeň.

Pozdravujem Vás... Kdyby se v každé selské venkovské rodině vedly rodinné kroniky, zaznamenávaly důležité události a zjevy, jak jimi život a osud lidský vyplňuje dny, týdny, měsíce, roky, celý život zemědělský, jaké by to byly zajímavé a poučné památky nám i budoucím! A měli jsme — zemědělci — v každém století své venkovské písmáky, které psali paměti a dějiny selských rodů, obcí i měst. Rádi vyhledáváme dnes zažlutlé staré listy ze zašlých už dob s divně psaným písmem, rukou často našeho drahého předka dávno už zemřelého. A tyto nám bývají nejmilejší. Jak se často až k slzám dojmuti pozastavujeme nad starými letopočty vyrytými na trámech, krovech selských chalup, věkovitých stromů a každá zkazka a pověst, která se pojí k témtoto rodovým vzpomínkám, ukazuje nám běh zašlých časů, které tolik lišily se od doby a poměr dnešních. Věky přešly, vichřice osudu smetla mocné císařské a královské rody i trůny, pyšné erby hradů a zámků a prosté selské chalupy, často ještě šindelové a doškové, stojí, opravují se a poctivé rody v nich od století do nových století plní své poslání na národa roli dědičné. Mnohý už si ani nevpomene při hospodaření strojovém v době divů elektřiny, techniky a radia, spojujícího i zapadlé vesničky s velkými světovými městy, jak trpký měli život jeho předkové — panští robotníci — kolik bylo potřebí to století oběti, práce, potu i krve mnoha selských generací, nežli zahospodařeny byly dnešní lány, statky i statečky — pole k poli, strom ke stromu, krov ke krovu. V základech a ve stropce přichází se často na zajímavé památky. Minule byl jsem mile překvapen památkou zazděnou ve stropě rodného domu z čísla prvního. Nenašly se tam ani zlatáky či stříbrnáky, o jejichž hodnotu se dnes lidé tolik bojí, ale obraz sv. Ludmily s titulkem: »Vévodkyně země české, ochrání naši i budoucí.« Na zadní straně obrazu pak vedle jiných údajů rodinných jest i toto věnování, psané — dne 15. července roku 1887 mým před 33 léty zemřelým dědečkem: »Dej Bůh nám i potomkům v domě tomto předně pokoj svatý, požehnání a láska v rodinách až oplývá vždy! — Pozdravujem vás, kdo tento spisek najdete, což my již dávno třeba budem v hrobech odpočívat! — Dej, Bože, by naše duše byla mezi Tvýma vyvolenýma, též i našich potomků!« Dědečkovo poselství »Pozdravujem vás« uložené do opraveného stropu světnice roku 1887, o němž nikdo nevěděl, došlo v této dnech po 45 letech do rukou vnuků, vyvolovalo překvapení a rádu všechných vzpomínek na tohoto zvěčnělého vesnického písmáka, dlouholetého starostu a předního pracovníka na okrese v letech 1860—1900. Jak říci před 33 léty již zemřelému dědečkovi, že jeho poselství nezničil požár, nepodlehlo zkáze, neporušené uloženo bude zas dál na místě, kde bylo nalezeno, jak poděkovati

dobrým předkům, že jejich prostá selská modlitba byla vyplňena a plní se dál — že láska, pokoj a požehnání sídlily pod tímto selským stropem, kde vznikaly dožínkové a stromkové slavnosti, selské básničky, články i povídky, radostný omladinský život a úspěšná organizační činnost lidová na vesnici. Když byl jsem u hrobu dědečkova a předků na mlíkovském hřbitově — těžko lze napsati dojmy — jaké to štěstí být věřícím křesťanem — neboť dědečkovo a babiččino »Pozdravujem vás« zní tak radostně, jakoby z blízka, z blizoučka a zas jakoby z daleka, kde to totva známe, že nelze nijak, nežli vděčně odpovědět: Děkujeme a pozdravujeme i my vás — ve vzpomínkách a vděčných modlitbách — naši zbožní, dobrý předkové!

V Rozseči, 30. května 1932.

P. B.

Venkovské Noviny, r. IV. 1932, č. 26.

Literatura.

Výroční zpráva Městského musea v Č. Budějovicích za léta 1926—1931 přináší z péče ředitele Dr. Frant. Matouše obširné pojednání o Rožmberské kasuli z konce 14. století, pocházející z kláštera Třeboňského a uložená nyní ve sbírkách Diecézního církevního musea v Č. Budějovicích. Autor toto památku zevrubně popisuje a srovnává s antipeudem ze sbírky Figdorovy zakoupeným pro Nár. museum. Obě památky nesou znak rožmberský a rodu z Halsu, jsou tedy v souvislosti s osobou Jana z Rožmberka († 1389) a jeho manželky Elišky. Důkladný rozbor a ocenění téhoto památek doprovzený vzorným provedeným ilustracemi. — Dr. Vlad. Denkstein, Illuminování v gradiál Českobudějovský z počátku 15. stol., napsaný pro farní kostelík sv. Prokopa v Č. Budějovicích. Popis a zhodnocení miniaturální výzdoby. — Dr. K. Černohorský - Opava, Novokřtěnecký šál z r. 1605 ze sbírek m. musea v Č. Bud., zabývá se vzácným kouskem staré keramiky, jenž náležel snad některému členu rodu Hanušů ze Šaratic. Také pojednání Denksteina a Černohorského doprovzený ilustracemi na přidaných tabulkách. — V dalším nekrologu zakladatelů ústavu Rob. Rožáňka a Karla Kneissla, jakož i úhrnná zpráva, vyznačující rozkvět i důležitost tohoto ústavu pro kulturní život na jihu Čech.

Ms.

Český časopis historický. Roč. XXXVII. (Praha 1931, vydává Josef Pekař) — V. Flajshans v článku: Anglická vlna podává příspěvek k dějinám vlivu anglického hnutí duchového na Čechy. J. Matoušek píše o boji kurie o konzistorii pod obojí za administrátora Rezka. Zajímavá jest práce Fr. Hrubého o švýcarském svědku Bílé hory Janu Jindřichovi Waserovi, jenž byl nějaký čas učitelem v rodině Bohuslava z Michalovic a Prokopa Dvořeckého. V přehledu papíren v Čechách v 18. stol. od F. Zumana nalezneme celou řadu papírnických rodin (Ossendorf, Malerus, Schmidt, Politzer, Peschka, Heller, Lindner a m. j.) Fr. Hrubý otiskuje bohemika ze státního archivu v Curychu, týkající se sbírek na nové kostely luterské v Praze. Karel Kazbunda v článku Možnosti československé historické práce ve vídeňských archívech uvažuje, jak organizovat za daných podmínek příští badatelskou práci ve Vídni. Zajímavý článek ze sfragistiky jest práce Otakara Baura O původu dvojstrannosti české pečeti panovnické. V. Flajshans: Jak to vlastně bylo? zabývá se otázkou Rukopisů. K dějinám let sedmdesátých přinesl Karel Kazbunda článek: Ke zmaru českého výrovnání. K dějinám náboženských bouří na rozhraní 16. a 17. stol. přináší Fr. Hrubý dosud neznámý list kalvínského teologa Amanda Polana z Polansdorfu, rodilého v Opavě. — Roč. XXXVIII. (Praha 1932.) Dr. Josef

Pekař otiskuje přednášku pronesenou při své rektorské instalaci dne 6. prosince 1931. O periodikaci českých dějin; zdůrazňuje, že periodikaci dějin národních jest založit předeším na duchovních epochách vývoje obecně evropského, avšak i podle konkretních dat zvlášt důležitých změn politických. Nový pramen k poznání Jindřicha Matyáše hr. z Thurnu přináší Fr. Hrubý v článku *Pohřební kázání o Jindř. M. z Thurnu*. Antonín Šárka textově-kriticky a literárně-historicky doplňuje Václava Novotného vydání *Husitského zpěvíku*. Čtyři příspěvky k dějinám českého dějepisectví uveřejňuje J. V. Simák (Bohuslava Bilejovského Kronika česká, Jiřího Bartholda Pontana z Braitenberku Bohemia Pia, Letopisy české 1196—1278 a Dalimil). Fr. Hrubý upozorňuje na nový zajímavý dokument k historii bratrské české emigrace v Polsku, prosebný list 36 českomoravských kněží emigrantů litevskému velmoži Kryštofu Radziwillovi z r. 1629. Karel Hoch vypisuje sociální poměry v Čechách před r. 1848. Bedřich Mendl zabývá se dvěma problémy z počátků města Prahy »Vici Theutonicorum« a »civitas circa s. Gallum«. Jan Klepl pojednává o úpadku českých mest v 18. stol. a o komisi hr. Václava Norb. Oktav. Kinského na jejich povznesení. Karel Kazbunda přináší novou látku k dějinám zápasu o české vyrovnaní v práci: *Kolem dubnového sněmu českého* z r. 1867. Václav Čejchan píše o Slovanských sjezdech v Praze (1848 a 1867). Historii světové války obírá se Jan Opočenský: Rakousko-Uhersko a Německá říše o počátcích války. Z drobných článků zajímavý jest článek Václava Nešpory: O původu moravského humanisty Dr. Augustina Olomouckého (Kösenbrod), z rodu Šlechtů ze Všehrd, o jehož pracích psal v ročníku XXXVII. Dr. J. V. Simák a Fr. Kutnara: *K otázce názoru na robotu a na selské vlastnictví v době Josefa I.*

Casopis pro dějiny venkova. Řídí Dr. Jos. Kazimour. Roč. XVIII. Praha 1931. — Václav Pěšák přináší příspěvek k dějinám lesního hospodářství v druhé polovině XVI. století, vypisuje zejména činnost nejvyššího lovčího Dětřicha Schwendiho a Petra Šatného. V pěkné práci Ladislava Tvarůžka: *Na budišovském panství v době bitvy u Slavkova*, nalezneme soupis usedlíků obce Budišova v r. 1806. Zajímavý článek Dra Josefa Nožičky: *Poddanské poměry na kumburském panství od Bílé hory do r. 1848* přináší zprávy o rodu Smiřických, Valdštejnovi, Rudolfově z Tieffenbachu, Šternbercích a hrabatech z Trauttmansdorffu. — Roč. XIX. (1932.) Článek Josefa Dobiaše: *Spor o dědictví leskovecké v letech 1596—1623* přináší hojnou nových zpráv o rodu Leskovců z Leskovce a o pánech z Ríčan. Dr. Jos. Nožička píše o deníku lidového písmáka z pol. XIX. stol. Jana Ant. Prokůpka. *O rybném hospodářství na Hradecku v době Slavatovské* pojednává Fr. Teplý a o poměrech poddaných v době roboty na statku kapituly brněnské Jan Tenora. Kromě toho oba ročníky obsahují řadu příležitostních nekrologů a zpráv literárních.

Sborník historického kroužku. Pořádá Ant. Brousil. Vydává a tiskne Družstvo Vlast v Praze II. Ročník XXXIII. 1932.

Škola a přeobec děkaný o pole Školku v Budyňin. O. z péra loni zemřelého archiváře Ant. Jandy přináší vlastně nástin historie tamní školy od jejího založení až do poslední doby, při čemž spor o dávky děkanů kantoriům v 18. stol. tvorí jen zlomek celé práce, bohaté také na údaje biografické o Budyňském kněžstvu a učitelstvu. — Jako studie k historii m. Kladna označuje se článek V. Bartůňka, *Žďárští ze Žďáru co patronatní páni Kladna*; je to podrobná genealogie rodu z větve Janoviců, jenž proslul od doby husitských válek a jehož česká větev vymřela koncem 17. věku. — Archivář Rajhradský Václ. J. Pokorný otiskuje latin-

ský Fragment autobiografie P. Bonaventury Pitra, jdoucí až do r. 1756. — Dr. Vlad. A. Macourek pokračuje v ličení Počátků katolické restaurace na Moravě za biskupa Prusinovského. — F. V. Peřinka, Osm let jesuitské koleje v Kroměříži, vypisuje vznik tohoto řádového domu z odkazu Zoubků ze Zdětína, jeho zničení švédskou invasí 1643 a přenesení do Uh. Hradisko. — Dr. Aug. Neumann a Jan Tenora pokračují v publikaci francouzských relací o českém povstání. — Vl důkladné studii Roudnická politika snaží se Bohd. Chudoba a zjistit politickou literaturu zastoupenou ve známé knihovně knížat z Lobkovicz a odvažovati její vliv na politický vývoj 17. století. — Antonín Novák pokračuje ve svém rozboru Víry Táborů. — Frant. Teply otiskuje Táboršté listiny 16. a 17. století. — V celém ročníku řada drobnějších článků a zpráv. V oddílu literárním bylo by si přát, aby u recenzovaných děl neb pojednání bylo udáno kdy a kde vyšly.

Ms.

Sborník Jednoty potomků pobělohorských exulantů-pokutníků a přítel rodopisu v Praze. Praha (II.-Jircháře 10). Ročn. II. 1931, č. 1—4, a r. III. 1932, č. 1—2.

Přináší text přednášky Dr. V. J. Matiny, Rozsudky a konfiskace pobělohorské. (Na práci vědeckou ne dosti objektivní; zdůrazňuje, právem, že konfiskace děly se proti znění Rudolfova Majestátu z r. 1609, ale zapomíná dodati, že průlom učinili prví odbojní stavové čeští — viz Gindely, Gesch. d. Gegenreformation i. Bhm., str. 1 a další.) — Dr. Jan Rejsa Kolákovský, Právní stav v Čechách po bitvě na Bílé Hoře (jistě jen omylem datuje Rudolfův majestát důsledně rokem 1608). — Dr. Jos. Volf, Tragedie Pernská ve zprávách českých exulantů (na základě rozboru pramenů odmítá tvrzení, že čeští exulantí v Perně r. 1639 zradili město svým souvěrcům Švédům, kteří pak hanebně nelidsky po dobytí města k českým uprchlíkům se zachovali). — Dr. V. J. Matina a A. P. Šlechta, Dějiny českých Mutinů a Matinů. (Autoři rozebírají etymologii jména, pak je sledují v rodech české šlechty od Mutiny Vršovce v 11. stol. až k Mikuláši Mutinovi z Chlumu, v 1. pol. 16. stol. zemskému komorníku na Moravě, jenž však schudnul a »schlapněl« jako držitel selského statku v Zájezdě u Náchoda. Autoři mají za to, že koncem 16. století na Náchodsku se vyskytující Matejnové, Mattinové a Matjenové, jichž dříve tam nebylo, jsou potomky zmíněného rytíře Mikuláše Mutiny z Chlumu. A od nich, z větve Maršovské, odvozuje svůj původ p. Dr. Matina.) — Dr. Jos. Volf, Čeští exulantí v matrích Pernských (cenné poznámky ke kritice téhoto matrik s výpisy o řadě exulantských rodin, jež autor pořídil osobně v Perně r. 1912). Na zvl. příloze Jos. Mlážovský přináší rodokmen rodu Mlážovských z Těšnice. Spojkou mezi autorovými předky a rodem Mých z T. uveden jest tu Václav Ladislav Mlážovský, 1651 obroční v Malšově u K. Hory, jež autor má za syna Jana Sylvestra Měho z T. a na Syrovátkce, jenž ještě r. 1636 žil v Král. Hradci.)

Ms.

Jihočeský sborník historický. Vydává Jihočeská spol. pro zachování husitských památek v Táboře.

Ročn. IV. 1931. Celé 1. číslo věnováno jako Sborník Josefa Švehly k 70. narozeninám tohoto význačného archaeologa Táborského kraje. — R. E. Cikhart, Z minulosti Libějic, (u Táboru) podává nárys historie venkovské obce s kronikou jednotlivých usedlostí. — R. Cikhart vedle několika článků má tu pojednání Původ a rozrodu Vítkoviců; trvá na domácím jejich původu. — Dr. J. Petřík, Odumrtí po Mikšovi z Trocnova, přináší nová data pro genealogii rodu Žižkova. Týž, Třeboňsko po českém povstání, líčí osudy dominia Třeboňského od konce vlády Švamberků až do počátků doby Schwarzenberské. — Ročn. V. 1932. Dr. F. M. Bartoš má tu řadu článků z oboru dějin husitských, jm.

též Nové zprávy o Žižkově a jeho rodině. — V. K. J. Boušek, Slavný návrat Žižkův z Uhers v polovici října 1423 (s vyobrazením a plány tažení Žižkova). — Dr. Jan Petřík, Trocnov v 17. stol. — R. E. Cikhart, Osada Chotovinská (historický nástin, dějiny kostela a fary, držitelé — dokončení bude v r. VI.) — R. Cikhart, Šlechtická a erbovní rodina z Táborska (pokračuje v jejich soupisu a bibliografii). — Dr. J. V. Šimák, Bylo-li město Hradiště ve XIII. století či nebylo? — Řada drobností, zprávy literární, osobní a o jihočeských museích. — Přílohou ke každému ročníku »Archiv táborský« redakcí Dr. F. M. Bartoše, přinášející edice pramenů k době husitské. Ms.

Zeitschrift des deutschen Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens. Ročn. XXXIV., Brno, 1932.

Dr. G. Treixler, *Vierzig Jahre Gödinger Geschichte*, otiskuje paměti Jakuba Kleina z let 1713—1752 s mnohými zápisý též rodopisně důležitými pro rodiny Hodonínské. — J. Ullrich, *Einer für alle*, líčí vzpouru poddaných proti Františku Karlovi z Wipler v 1. pol. 18. věku v (Wigstadt). — Prof. H. Triesel, *Litterae Corvinianae*, referuje o listech krále Matyáše Korvína z let 1478—1482, zachovaných v rukopise Dietrichsteinské knihovny v Mikulově. — Prof. dr. J. Loserth, *Mährisches in steirischen Archiven*, podává zprávu o papírech rodiny Hoffmannů z Grympichle, které se vztahují na moravskou državu tohoto štýrského rodu v 16. a 17. stol., a obsahují též mnoho rodopisných zpráv (Dietrichstein, Eggenberg, Zerotín, Hrobčický, o měšť. rodech v Rýmařově a jinde). — Dr. B. Heilig, *Eine mährische Stadt und ihr Ghetto*, líčí vzestup a pokles průmyslové a obchodní pozice Židů v Prostějově. — R. Hruščka, *Kurze Beiträge zur Geschichte Südmährens*, přináší zprávu o moru v Chvalkovicích r. 1679, o kostele Montserratském u Slavonic, o listině Stanislava Housky ze Zahrádk r. 1516, a více drobností s množstvím jmen usedlíků, jm. též soupis rychtařů z let 1645—1800. — Příloha »Familienforschung« pokračuje z min. ročníku v publikaci záznamů knihy svátebních smluv městečka Braunseifen z let 1658—1714 prací archiváře J. Rödera z Olomouce. — Pilnou prací J. Dosoudila pokračuje se tu ve vydávání měšťanské matriky Brněnské z let 1559—1845, jakož i výtahu z jižmoravských lánných rejstříků. Ms.

Dunaj. Revue rakouských Čechoslováků. Vydává školský spolek »Komenský« ve Vídni I., Drachengasse 3. (Celoročně v ČSR. 27.— Kč.)

Ant. Machát, *Vídeňské školství*, referuje o rakouské školské reformě Otty Glöckla. — Fr. Strnad podává přehled činnosti Čsl. menšinové rady za rok 1931. — V článku Dr. Jana Heyera, *Vatr. Jagič a Jos. Karásek*, jehož I. část vyšla již v V. ročn. Dunaje, vyličen poměr ak. učitele k žáku, proslulému slavistovi Dr. J. Karáskovi. — Vedle další řady statí, úvah i článků obsahu beletristického, literárně-historického i politického uveřejňoval J. Pilnáček opět v celém ročníku Českoloveninské paberryky z vídeňských archivů: přináší tu zprávy o vojenských rotách a našich bojovnících v XV. stol. v Rakousku; o tom, kterak Tišnovský klášter dal jméno vídeňské ulici »Himmelpfortgasse«; o českých památkách na zámku Vitorazi (Weitra); o českém zpěvníku z r. 1571 na zámku Grafenegg; o nejstarší české knihovně vídeňské (při všeob. nemocnici na Alserstrasse kol. r. 1848); o Kozičích, potomcích husitských zemanů slovenských, ve Vídni; o popravě moravského pána Jaroslava Černohorského z Boskovice ve Vídni 1485; o vídeňských pramenech k dějinám Špilberku; o rodech jména »Trnka« ve Vídni, a o našich památkách v Klosterneuburku. Ze Pilnáčkovy drobnosti téměř naveskrze přináší materiál rodopisný a upozorňuje na neznámé materiálie, netřeba zajisté zvláště vytýkat. Ms.

Der deutsche Herold. Zeitschrift für Wappen-, Siegel- und Familienkunde. 63. Jhg. Berlin 1932.

Měsíčník v Berlíně jako orgán rodopisného a znakovědného spolku »Herold« vycházející časopis, jenž přináší řadu článků z oboru německé heraldiky, sfragistiky a genealogie. Dr. Aug. Roth (Karlsruhe), Heraldische Reklame, pojednává o vydávání nálepek se znaky států, jednotlivých zemí, měst, rodů atd. různými firmami za účely reklamními. Nálepky těch se zmocnilo sběratelství, a řízeno-li vydávání podobných sbírek silami odborně vzdělanými, může značně přispěti k všeobec rozšíření nejen znalostí zeměpisných, nýbrž i heraldických, vlastivědných a genealogických. — V každém čísle rubrika »Wappenrolle des Herold«, jež pokaždé přináší obraz a popis nově zvolených dvou znaků občanských rodů. Na str. 71 takovýto znak rodu Czermaků, o němž ještě se zmíníme v další části našeho článku o občanských znacích. — Poučné jsou hojně zprávy o novinkách z odborné literatury. V tomto ročníku (str. 27) též referát o Pilnáčkových Staromoravských rodech. Ms.

Dotazy a odpovědi.

I. Dotazy:

- §2. Trapl, (Trapel, Trappel, Trappel, Drapl, atd.). Prosím za jakékoliv zprávy o výskytu tohoto jména a rodu. Hanuš Trapl, Brno, Panská 24.
- §3. Pawr, (Pauer, Bauer, Pour). Jakékoliv archivní i matriční zprávy o tomto silně rozvětveném selském rodu, o původu a příchodu jeho do Čech nebo do vsi Malé Pořížany (na Vltavotýnsku, býv. panství Třeboň) před r. 1624 si vyprosňuje Jan Pour, farář v Choustníku u Soběslavě.

Z Rodopisné společnosti československé.

Zprávy funkcionářů k IV. výroční valné hromadě za rok 1932.

Zpráva jednatele:

Výbor, doplněný volbami na valné hromadě dne 14. března 1932, ustavil se na výborové schůzi, konané dne 6. dubna 1932, takto:

Předseda: senátor Em. Hrubý; místopředsedové: Phdr. Adolf Lud. Krajčík a velkostatkář Zd. Kolowrat Krakovský; jednatelé: red. Ludvík Šafraňek a Jindřich Václav Bezděka; pokladník: Phdr. Eduard Šebesta; účetní: Antonín Mareš; redaktor: Phdr. Antonín Markus. Bez funkcí zasedali ve výboru pp. prof. dr. Artur Brožek, Phdr. B. Jenšovský, prof. J. Kojecký a velkostatkář František Antonín Thun a Hohenstein. Náhradníci, zvolení valnou hromadou, byli pp. MUDr. Václav Cedrych, Vilibald Kamareith, JU & Phdr. Robert Maršan, Antonín Mareš, JUDr. Jan Rejsa a Vojtěch J. Pešek. Revisorů účtu byli pp. Jiří Felix a Antonín Hrabák.

V roce 1932 byla všemožná péče věnována otázce propagace. Propagace se konala dvojím směrem, nebo také za dvojím účelem:

a) k seznámení široké veřejnosti s cílem a účelem R. S. Č., aby veřejnost věděla o naší společnosti,

b) za účelem získání nových členů, kteří mají o rodopis zájem.

Stávalo se to jednak krátkými článci, zasílanými do denního tisku a pak zasíláním drobných noticek do nejrůznějších časopisů. Novinářské článečky obstarával jednatel L. Šafraňek a pokladník PhDr. Ed. Šebesta, noticky t. zv. propagaci odbor v čele s p. Kamareitem, jež jest po této stránce velmi agilní.

Rozeslány byly zprávy o rodopisu a jeho přestování do 320 časopisů nejrůznějšího druhu v oblasti celého státu. Byly to především časopisy krajinské a odborové. Připravovány byly také články prostřednictvím Korespondence pro krajinský tisk, ale k tomu již nedošlo pro nedostatek času. Pokud bylo možno zjistit, byly tyto noticky otištěny asi ve 150 časopisech, což společnosti prokázalo neocenitelnou službu. Na základě téhoto noticek přišlo na společnost 132 dotažů o společnosti, způsobu pátrání, pramenech historických i literárních a pod. Nový přírůstek členstva jest převážně výsledkem této akce. Za účelem propagace vydala společnost též zvláštní ukázkové číslo svého časopisu, které se zaslálo zájemcům o rodopis zdarma.

Přednášky konány v uplynulém roce pro nedostatek přihlášivých se pp. přednášejících pcuze dvě, a to dne 21. a 27. ledna 1932, kdy přednášel p. univer. prof. Dr. Arthur Brožek před velmi četným posluchačstvem »O dědičnosti a rodokmenu«. Přednášky, konané v universitním ústavu pro fysiologii rostlin, provázeny byly četnými světlými obraby a podaly posluchačstvu vystížné a důkladné vysvětlení rodokmenu po stránce biologické. — 17. února pak přednášel Dr. Markus o zakládání a uspořádání rodinných archivů.

K podnětu ústecké »Zentralstelle für Sudetendeutsche Familienforschung« zvolena z výboru užší komise, jež by připravila návrh osnovy na změny poplatkového zákona o zlevnění neb i zrušení poplatků (kolkovného) při ověřování výpisů z matrik k účelům rodopisným. Ve věci této jednáno zatím osobně s příslušnými referenty ministerstva financí a ministerstva školství a národní osvěty, kteréž bude požádáno o podporu v této věci.

Dne 8. října 1932 ustavena byla v Praze redakční rada, jejímž úkolem jest starati se o populární zprávy pro časopis společnosti, tyto upravovati a hlavní redakci tak usnadnití práci. Do redakční rady zvoleni páni: PhDr. A. L. Krejčík, Zd. Kolewrat, L. Safránek, Kainareith a dr. Rejsa.

Společnost obdržela pozvání na kongres historiků, který se bude konati v Polsku v r. 1933 a kterého se společnost podle možnosti svým zástupcem také zúčastní.

V roce 1932 konáno celkem 8 výborových schůzí, na kterých bylo přijato 41 nových členů. Jednatel společnosti byl 6 měsíců nemocný, a proto po dobu jeho nemoci všechnu agendu vyřizoval pokladník PhDr. Šebesta.

Společnost přijala a vyřídila celkem na 300 různých dopisů a tiskopisů.

Společnost má tou dobou členů: zakládajících 24, korporací 16 a 260 ostatních, řádných celkem 300.

Zpráva o knihovně společnosti:

K dosavadním 49. inventárním číslům, přesně katalogovaným, přibylo v roce 1932 nových 45 inventárních čísel, nepočítaje pokračování časopisů, které dochází výměnou za nás časopis.

Výměnou dochází tyto časopisy: Argus, revue revuí; Sběratel; Časopis Národního Musea, oddíl duchovědný; Časopis, Český Historický; Čechoslovák; Biätter, Familiengeschichtliche; Jahrbuch des Deutschen Vereines für Familienkunde in der Tschechoslowakischen Republik; Krajem Lučanů; Letopisy, Staré i nové Táborské; Maanblad van het genealogisch-heraldisch genootschap: »De Nederlandsche Leeuw«; Miesiencznik heraldyczny; Mitteilungen des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen; Nobilta, La, della Stirpe; Od Karleva mostu; Od Ještěda k Troskám; Od Trstenické stezky; Příspěvky, Kutnohorské, k dějinám vzdělanosti České; Revue, Nouvelle, Héraldique; Revue sociologická; Rivista araldica; Rocznik Polskiego towarzystwa heraldycznego; Storník Jednoty potomků pobělohorských exulantů-pokutníků a přátel rodopisu v Praze; Sborník, Jihoceský historický; Sborník, Záhhotský; Třebechovice, Staré; Turul; Zeitschrift des Deutschen Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens; Zeitschrift für die Geschichte der Juden in der Tschechoslovakei.

Zpráv a pokladni:

PŘÍJEM

	Kč
Zbytek z r. 1931 . . .	
pokl. hotovost . . .	254 10
Poštov. spořitelna . .	1 459 95
% p. spoř.	15—
v hospod. záložně . .	12.603'55
úroky v hosp. zálož. .	<u>646'40</u>
Členské příspěvky . . .	
čl. zakládajících . . .	2.000'—
čl. právnických . . .	720'—
čl. fyzických . . .	<u>7.982'10</u>
Casopis	
dopratky	645'—
od knihkupců . . .	65'60
inserát	<u>100'—</u>
Dr. Markus: Kronika . .	336'—
Dr. Šebesta: Popis . .	138'—
Tiskopisy prodejné . .	244'90
Porta přijatá	47'50
Separáty	122'40
Dary	603'35
Subvence min. školství .	<u>2.970' -</u>
	<u>30.953'85</u>

VÝDÁNÍ

	Kč
Časopis	
tiskárňe	16.544 15
honoráře	<u>3.118 25</u>
Tiskopisy	
prodejné	82'60
společnosti	<u>464'20</u>
Režie	
výlohy funkcionářů .	252'20
odměny	110'—
kancelář. potřeby .	86'90
pošta	219'80
provise knihkupcům .	<u>20'10</u>
Propagace	689'—
Poplatky pošt. spořitelně	248'20
Zbytek z r. 1932	
pokl. hotovost . . .	9'35
poštovní spořitelna .	463'15
v hosp. záložně . . .	<u>9.249'95</u>
	<u>9.703'75</u>
	<u>30.953'85</u>

V Praze, dne 2. ledna 1933.

JIŘÍ FELIX r. v., ANT. HRABÁK r. v.,
t. č. revisoři účtů.

AKTIVA

PASIVA

	Kč		Kč
Dluh R. Procházky	1.314·30	Tiskárň	3.211·—
Dlužné příspěvky členů: zakládajících 1.600·— právnických 380·— fysických <u>3.600·—</u>	5.580·—	Přeplatky členů: zakládajících 200·— fysických <u>40·—</u>	240·—
Úroky, nepřičtené v zálož. knížce	664·70	Honoráře dlužné	1.678·50
Sklad časopis 15·540·— Soupis Prahy 1770 . . 2.015·40 Rod. kronika <u>136·—</u>	17.691·40	Základní jmění	21.403·75
Štočky	1.000·—	Čisté jmění	9.703·75
Tiskopisy prodejné	300·50		
Na knížce v hospodář. záložně	9.249·95		
Na účté v poštov. spořitelně	436·15		
	36.237·—		36.237·—

Dr. AD. L. KREJČÍK,
t. č. úřadující místopředseda.

ANT. MAREŠ,
t. č. účetní za zesnulého pokladníka.